

Kościół diecezjalny i parafialny dla misji

1. Kościół diecezjalny

W trudnym zadaniu misyjnym papieża wspiera całe kolegium biskupów. Na kolegium biskupów spoczywa obowiązek głoszenia Ewangelii: „Troska o głoszenie Ewangelii na całym świecie należy do grona pasterzy” (KK 23). Odpowiedzialność za misje jest podstawowym obowiązkiem każdego biskupa, gdyż to biskup kieruje powierzoną mu diecezją (DB 11). Jako pasterz i nauczyciel Kościoła lokalnego, w łączności z całym Kościołem powszechnym, współdziała w wypełnianiu zadań całego ludu Bożego. **W ten sposób biskup stara się w pierwszym rzędzie o umisyjnienie swojej diecezji.** „Jeżeli bowiem diecezja wspomaga inną, biedną, to nie może się zdarzyć, by stała się przez to biedniejsza” (FD 13). Biskup wykonuje misyjne zadanie przez dyrektora diecezjalnego PDM i delegata biskupiego ds. misji.

Wśród zadań biskupa w już utrwalonych strukturach eklezjalnych są:

- ❖ ustanowienie delegata biskupiego ds. misji i dyrektora diecezjalnego PDM;
- ❖ powołanie Diecezjalnej Komisji Misyjnej;
- ❖ popieranie instytucji pracujących na rzecz misji, a zwłaszcza PDM;
- ❖ wychowywanie wiernych w duchu uniwersalizmu i misyjności;
- ❖ zachęcanie osób chorych i cierpiących do ofiarowania swoich cierpień i modlitw w intencji ewangelizowania świata;
- ❖ promowanie i podtrzymywanie powołań misjonarskich (kapłanów diecezjalnych i świeckich) oraz misyjnych wolontariuszy;
- ❖ posyłanie wybranych kapłanów na terytoria misyjne, gdzie dostrzega się brak duchowieństwa i małą liczbę powołań kapłańskich;
- ❖ powiązanie księży diecezjalnych z dziełem ewangelizacji misyjnej wśród narodów poprzez przeprowadzanie akcji misyjnych;

- ❖ zachęcanie księży i zakonów do gromadzenia środków materialnych na cel misyjny,
- ❖ troszczenie się o misjonarzy np. przez to, że:
 - ♦ w czasie urlopu biskup zapewni misjonarzowi mieszkanie i środki utrzymania,
 - ♦ po powrocie misjonarza na stałe do diecezji macierzystej biskup przyzna mu prawa i świadczenia na równi z pozostałymi kapłanami, którzy nieprzerwanie pracowali we własnej diecezji.

Biskupia troska o misje realizowana jest poprzez powierzoną pracę delegatowi biskupiemu ds. misji, dyrektorowi diecezjalnemu PDM i innym kurialnym dykasteriom. Następnie poprzez codzienną posługę prezbiterów, szczególnie proboszczów, którzy w jego imieniu spełniają posługę nauczycielską, kapłańską i pasterską w parafiach oraz pełnią rolę animatorów ds. misji. Osobiście zaś biskup wypełnia swoje zadania misyjne podczas wizytacji kanonicznych i duszpasterskich w parafiach oraz na diecezjalnych spotkaniach.

2. Kościół parafialny

Kapłani jako współpracownicy biskupów dzielą z nimi prawdziwą troskę o dzieło misyjne. Posługa kapłańska jest mocno związana z posłannictwem Kościoła. Za misyjne ukształtowanie parafii odpowiedzialny jest przede wszystkim proboszcz. Jest on współpracownikiem biskupa i na konkretnym terenie reprezentuje cały Kościół, a nie tylko partykularne interesy. Stąd wielka odpowiedzialność wszystkich kapłanów za rozwój parafii. „Aby duch wspólnoty mógł się należycie kształtować, musi objąć nie tylko Kościół miejscowy, ale i Kościół powszechny” (DK 6).

Każdy kapłan powinien osobiście zaangażować się w dzieło misyjne. Jest wiele sposobów, by to zadanie zrealizować. Przede wszystkim potrzebna jest indywidualna modlitwa za misje, Msza św. odprawiana w intencji misyjnego dzieła Kościoła.

Każda parafia – świadoma swego misyjnego zadania – powinna podjąć wyzwanie, by stawać się środowiskiem służby misjom. Konkretyzacja tego zadania polega na wypełnianiu pewnych założeń pastoralnych: „uświadamianie, wychowanie i wdrażanie”. Dobrze jest, jeżeli w parafii zostanie powołana specjalna grupa misyjna, która czuwa nad *umisyjnianiem* całej wspólnoty. Idealnie, jeśli byłaby to **Parafialna Komisja Misyjna**, która mogłaby działać w ramach Parafialnej Rady Duszpasterskiej.

W parafii kształtowanie świadomości misyjnej powinno odbywać się poprzez:

- ❖ posługę słowa,
- ❖ posługę sakramentalną,
- ❖ posługę miłości.

2.1. Posługa słowa

W ramach posługi słowa: kazania, homilie, katechezy szczególnie w Tygodniu Misyjnym powinny zawierać misyjne przesłanie. Podobnie wątki misyjne powinny być ujęte w ciągu całego roku liturgicznego.

Do animacji misyjnej można także wykorzystać: konferencje dla grup duszpasterskich, informacje w ramach ogłoszeń duszpasterskich, rekolekcje o tematyce misyjnej.

Należy zwrócić uwagę na **gabloty**, które są umieszczone przy kościołach oraz w kruchtach. Dla wielu wiernych miejsca te są pierwszymi źródłami informacji. Gabloty powinny być najpierw odpowiednio zadbane i oświetlone. Następnie można w nich umieszczać Papieskie Intencje Misyjne na dany miesiąc, plakaty, folderki czy misyjne hasła. W podobnym duchu można zagospodarować wystrój sal katechetycznych w parafii.

Coraz więcej parafii wydaje **gazetkę parafialną** oraz prowadzi własną **stronę internetową**. Są to media, w których warto przekazać wiadomości z misyjnego świata, opublikować listy misjonarzy, misyjne artykuły czy ukazywać zaangażowanie wiernych w stowarzyszenia misyjne.

Parafie prowadzą także kolportaż prasy katolickiej, pośród której nie powinno zabraknąć czasopism o tematyce misyjnej. Niektóre parafie posiadają również swoją bibliotekę. Duszpasterz powinien troszczyć się o to, aby w takiej bibliotece znajdowały się książki o tematyce misjologiczno-misyjnej. Parafianie powinni mieć także możliwość wypożyczenia filmów o tej tematyce.

2.2. Posługa sakramentalna

Na sakramenty trzeba spojrzeć z perspektywy misyjnej, aby w pełni zrozumieć ich zbawczą wartość. Stanowią bowiem zasadniczą część misyjnej działalności Kościoła. Stąd podczas sprawowania sakramentów homilie powinny z jednej strony nawiązywać do czytań mszalnych, a z drugiej wyjaśniać misyjny aspekt poszczególnych sakramentów, zachę-

cając słuchaczy do przyjęcia postawy wsparcia misji: duchowego, materialnego i personalnego.

Na Mszy św. warto wykorzystać w ramach **Modlitwy wiernych** wezwanie odnoszące się do Papieskiej Intencji Misyjnej na dany miesiąc.

W rocznym planie duszpasterskim ważne miejsce powinny zajmować **miesięczne nabożeństwa misyjne**. Konferencja Episkopatu Polski z 1973 r. zobowiązała duchowieństwo do odprawienia nabożeństw misyjnych we wszystkich polskich kościołach i kaplicach. Miesięczne nabożeństwa misyjne noszą znamiona „powszechności i apostołskości Kościoła”. Ich celem jest stworzenie podstawowej struktury duszpasterskiej dla Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary w potrójnym wymiarze: **modlitwy za misje, formacji misyjnej wiernych i zbierania ofiar na misje**. Nabożeństwa misyjne powinny być odprawiane we wszystkich kościołach parafialnych, rektorskich i kaplicach, gdyż służą one wszechstronnej aktywizacji misyjnej całej społeczności chrześcijańskiej parafii.

Na misyjny wymiar można także zwrócić uwagę podczas sprawowania **nabożeństw** związanych z **kultem Najświętszego Sakramentu**. Na przykład w ramach procesji eucharystycznych, szczególnie w Boże Ciało, **dzieci z Ognisk Misyjnych mogłyby iść w procesji w odpowiednich strojach charakterystycznych dla poszczególnych kontynentów czy krajów misyjnych**. W procesji Bożego Ciała uczestniczy wiele osób, co mogłoby być wykorzystane przez duszpasterzy do ukazania misyjnego wymiaru Eucharystii i zachęcenia do pomocy misjom. Nawiązanie do głodu Eucharystii w krajach misyjnych byłoby dobrą okazją do uświadomienia rodzinom potrzeby niesienia Chrystusa tym, którzy Go nie znają tam, gdzie brakuje kapłanów. Wizualną katechezą mogą stać się także misyjne dekoracje na poszczególnych ołtarzach podczas procesji oraz dobór odpowiednich pieśni śpiewanych w czasie procesji.

Kolejną formą kształtowania świadomości misyjnej w parafii jest ich **misyjna formacja rodziców** w ramach przygotowywania dzieci do przyjęcia sakramentów. II Polski Synod Plenarny zachęca, aby duszpasterze zaangażowali do uczestnictwa w tych spotkaniach rodziców i wspierali ich w tym wychowawczym zadaniu.

2.3. Posługa miłości

W ramach tej posługi chodzi o pozyskiwanie funduszy materialnych na pomoc misjom. Ta działalność *fundraisingowa* może w parafii przybierać różne formy:

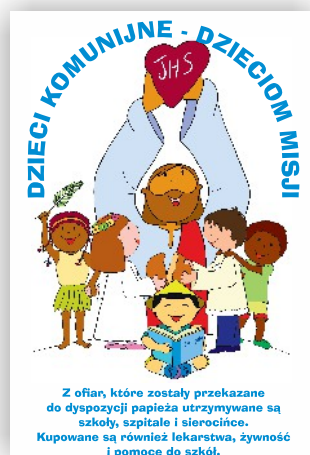
- ❖ organizacja festynu parafialnego ze stoiskiem misyjnym,
- ❖ aukcje, losy, sprzedaż artykułów,
- ❖ ofiara, taca na misje,
- ❖ adopcja dziecka z misji,
- ❖ akcje – znaczki, okulary, środki czystości,
- ❖ misyjna procesja z darami – np. w ramach odpustu parafialnego lub innej uroczystości,
- ❖ koperty z ofiarami od rodziców i od dzieci pierwszokomunijnych,
- ❖ zakup krzyża misyjnego przez bierzmowanych.

3. Szkoła

Podobnie jak w przypadku parafialnej animacji misyjnej, również w szkole warto podejmować inicjatywy, które mogą wpłynąć na pogłębienie świadomości misyjnej dzieci i młodzieży. Podstawowym obszarem dla animacji misyjnej w szkole jest bez wątpienia katecheza, w ramach której poruszać tematykę misyjną można m.in.:

- ❖ w czasie katechez o charakterze misyjnym,
- ❖ uwypuklając charakter misyjny tych katechez, gdzie aspekt misyjny nie jest bezpośrednio widoczny,
- ❖ w czasie katechez o świętych – patronach misji i misjonarzy,
- ❖ mówiąc o misjach w Tygodniu Misyjnym,
- ❖ propagując czasopisma, książki i strony internetowe o tematyce misyjnej,
- ❖ wykorzystując filmy o misjach.

Owoce tak prowadzonej animacji misyjnej może być włączenie chętnych uczniów do Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci lub Papieskiego Dzieła Piotra Apostoła i założenie

Szkolnego Ogniska Misyjnego (SOM). Bardzo ogólny schemat działania SOM przedstawia się następująco:

- ❖ założenie Ogniska – przedstawienie planów dyrekcji szkoły i spełnienie drogi formalnej,
- ❖ działalność Ogniska – modlitwa wspólnotowa i indywidualna w intencji misji, pomoc materialna, propagowanie informacji o misjach.

Grupa ta może podjąć m.in. takie inicjatywy na rzecz misji, jak:

- ❖ modlitewny patronat nad wybranym misjonarzem,
- ❖ wystawianie przedstawień misyjnych,
- ❖ przygotowanie liturgii i nabożeństw w Tygodniu Misyjnym,
- ❖ zapraszanie misjonarzy do szkół i korespondencja z nimi,
- ❖ przeprowadzanie różnych akcji na rzecz misji (kolędnicy misyjni, festyny, loterie, kiermasze).

Ognisko misyjne działające na terenie szkoły, nawet gdy będzie do niego należało tylko kilku uczniów, może przyczynić się do umisyjnienia całej szkoły. Warto w tym celu wykorzystać m.in. ścienną gazetkę misyjną czy odpowiedni wystrój sali katechetycznej. Członkowie Ogniska wraz ze swoim animatorem mogą także angażować się w:

- ❖ organizowanie różnych imprez szkolnych nadając im charakter misyjny, np. przygotowanie jasełek z elementami misyjnymi,
- ❖ ukierunkowanie na misje akcji charytatywnych prowadzonych w szkole,
- ❖ kolportaż czasopism, książek o tematyce misyjnej,
- ❖ umieszczanie informacji o swojej działalności na szkolnej stronie internetowej,
- ❖ zaakcentowanie tematyki misyjnej w czasie rekolekcji szkolnych,
- ❖ organizowanie konkursów szkolnych o tematyce misyjnej.

Misyjna natura Kościoła powszechnego

Misyjna natura
Kościoła diecezjalnego

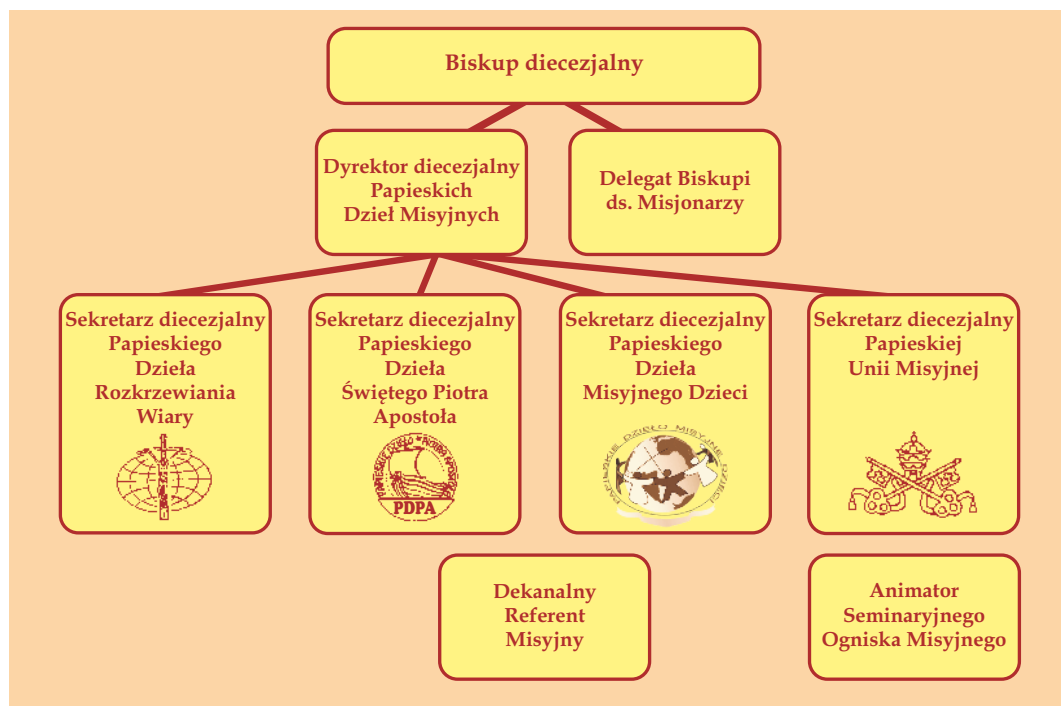

Misyjna natura
Kościoła parafialnego

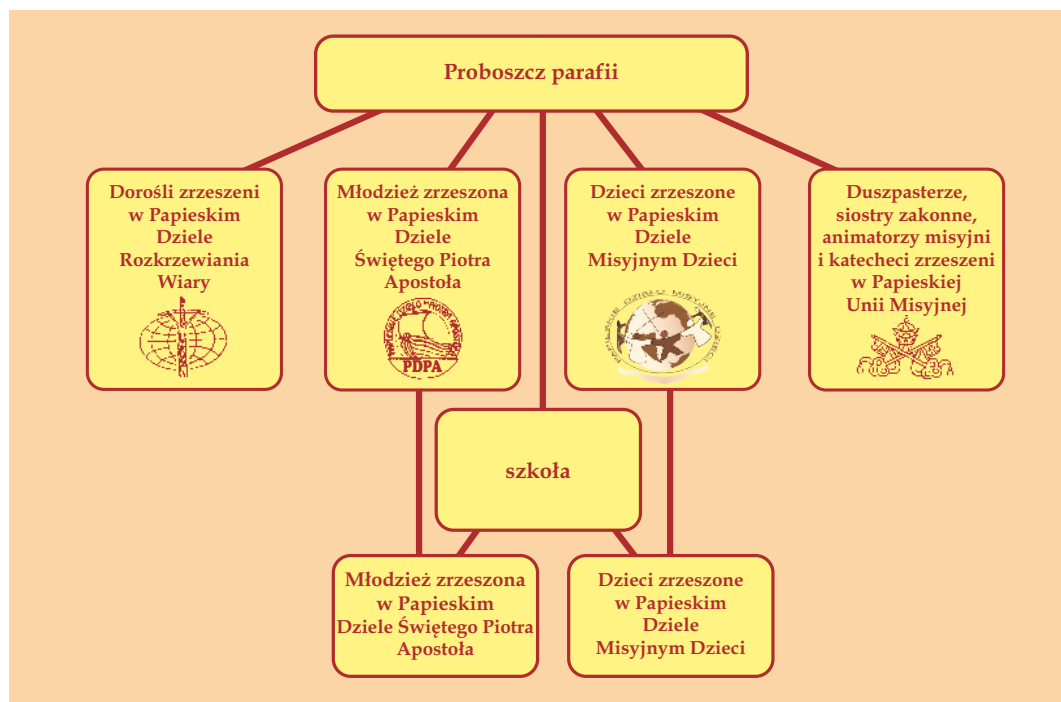

Misyjna natura
Kościoła domowego

Organizacja działalności misyjnej na poziomie diecezji

Misyjne struktury parafialne

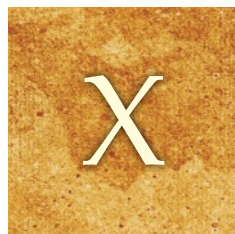

Literatura

1. BELTRAMB., *Podróż w samotność. Materiały pomocnicze do rekolekcji*, Pieniężno 1998.
2. FRĄCZAKH., KOSZORZ A., *Liturgiczne vademecum misyjne*, Warszawa 2001.
3. GARRONE G.M., *Umisyjnienie diecezji*, „Ateneum Kapłańskie” 61(1969), nr 1, t. LXXII, s. 89–93.
4. GIGLIONI P., *Penitence et mission*, „Omnis Terra” (wyd. angielskie) 23(1984), nr 196, s. 226–238.
5. GIORGIO P., *L'Eucharistie – source et sommet d'évangélisation dans le magistere de Jean Paul II*, „Omnis Terra” (wydanie francuskie) 24(1985), nr 213, s. 453–470.
6. GÓRSKI J., *Duszpasterstwo misyjne. Wykłady gościnne na Katolickim Uniwersytecie w Cochabamba, Boliwia 2008*, Katowice 2009.
7. GÓRSKI J., *Misjonarz*, Katowice 2009.
8. HUF A., ŚLIWKA E. (red.), *Katechezy misyjne, Pierwszy Ogólnopolski Kongres Misyjny Zakonów i Zgromadzeń Męskich i Żeńskich*, Gdańsk 2002.
9. JABŁOŃSKI F., *Gnieźnieński Kościół misyjny i misjonarski*, Gniezno 2014.
10. JABŁOŃSKI F., *Odpowiedzialność misyjna parafii w świetle Magisterium Vaticanum II*, „Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej” (1994), nr 7–8, s. 382–396.
11. KMIĘCIK A., *Dzielmy się wiarą. Zbiór kazań i homilii*, Warszawa 2014.
12. KOSZORZ A., *Formacja misyjna w parafii*, „Ateneum Kapłańskie” 61(1969), nr 1, t. LXXII, s. 101–109.
13. KOZDRÓJ K., *Poprowadzić Dzieci Misyjną Drogą*, Tarnów 2009.
14. LIMANÓWKA J., *Misyjność w ruchach i stowarzyszeniach kościelnych. Członkowie podmiotem ewangelizacji, animacji i współpracy misyjnej*, w: Z. SOBOLEWSKI, J. RÓŻAŃSKI, K. SZYMCZYCHA, A. SOBAL (red.), *Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapału. IV Krajowy Kongres Misyjny. Warszawa, 12–14 czerwca 2015*, Górna Grupa 2015, s. 347–370.
15. LOURDUSAMY D.S., *Le Baptême et La Confirmation – Aspect missionnaire*, „Omnis Terra” (wydanie francuskie) 23(1984), nr 195, s. 153–165.
16. ŁYSIK B., *Misyjny wymiar Kościoła gliwickiego*, Opole 2013.

17. MACIAS J.M.S., *Parrocchia missionaria. Utopia o realtà?*, Bologna 1995.
18. MAKOWSKI T., *Misyjna odpowiedzialność parafii w świetle encykliki „Redemptoris missio” Jana Pawła*, „*Studia Gnesnensia*” 27(2013), s. 257–299.
19. MARCOVITS P.D., GAUSSEL F. I.R., *La mission en couple. L'expérience au sein des Equipes Notre-Dame*, „*Spiritus*” 56(2014), nr 217, s. 439–440.
20. NITKIEWICZ K., *Zadania i formy działalności misyjnej Kościoła na szczeblu diecezji i parafii*, w: J. KRUKOWSKI, M. SITARZ, A. PASTWA (red.), *II Polski Synod Plenarny a synody diecezjalne*, Lublin 2015, s. 67–77.
21. PAPIESKIE DZIEŁA MISYJNE, *Misje w katechezie młodzieżowej*, Warszawa b.r.w.
22. PERZYNA S., *O pracy na rzecz misji*, Pieniężno 1991.
23. PIESIUR M., *Kościół katowicki dla misji*, Katowice 2009.
24. RAYZACHER-MAJEWSKA A., *Rola katechezy w kształtowaniu świadomości misyjnej katechizowanych. Co katecheta może uczynić dla animacji misyjnej?*, w: Z. SOBOLEWSKI, J. RÓŻAŃSKI, K. SZYMCZYCHA, A. SOBAL (red.), *Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapалу. IV Krajowy Kongres Misyjny. Warszawa, 12–14 czerwca 2015*, Górna Grupa 2015, s. 370–379.
25. SKORUPSKI J., *Treści teologiczne w formularzach mszalnych o misjonarzach*, Warszawa 2000.
26. SOBOLEWSKI Z. (red.), *„Idźcie i nauczajcie...”. Scenariusze katechez misyjnych dla dzieci i młodzieży*, Warszawa 2016.
27. SOBOLEWSKI Z. (red.), *IV Krajowy Kongres Misyjny 12–14 VI 2015. Radość Ewangelii źródłem Misyjnego zapалу. Konferencje, scenariusze katechez*, Warszawa 2014, s. 127–277.
28. SOBOLEWSKI Z., *Mali pomocnicy misjonarzy*, Kielce 2014.
29. ŚWIĄTKIEWICZ W., WYCISŁO J., *Kościół śląski wspólnotą misyjną*, Katowice 1995.
30. WOJDA T., *Formacja misyjna kapłana*, w: P. BORKOWSKI (red.), *Posłani. Misyjne zaangażowanie pallotynów*, Ząbki 2015, s. 38–47.
31. WORONOWSKI F., *Zagadnienie służby parafii w działalności misyjnej Kościoła powszechnego*, „*Studia Teologiczne: Białystok – Drohiczyń – Łomża*” 1(1983), s. 77–115.

Kościół domowy – misyjny i misjonarski

1. Małżeństwo i rodzina *Kościółem domowym*

W Katechizmie Kościoła Katolickiego czytamy: „Przymierze małżeńskie, przez które mężczyzna i kobieta tworzą ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swej natury na dobro małżonków oraz do zrodzenia i wychowania potomstwa, zostało między ochrzczonymi podniesione przez Chrystusa Pana do godności sakramentu” (KKK 1601).

Łaska sakramentu małżeństwa polega na tym, że Chrystus – **podobnie jak w Kanie Galilejskiej (J 2,1-11), gdzie był obecny rzeczywiście i widzialnie – w czasie wypowiedania przez nowożeńców słów przysięgi obecny jest rzeczywiście i sakramentalnie**. Sakrament małżeństwa to spotkanie mężczyzny i kobiety z Chrystusem, które jednak nie kończy się w dniu ślubu. Chrystus nieustannie trwa przy nich w całym ich życiu małżeńskim i wspiera ich swoją łaską.

Z racji przyjęcia sakramentu chrztu św., bierzmowania, a następnie sakramentu małżeństwa uczestniczą oni w misji **prorockiej, kapłańskiej i królewskiej**; w misji, którą wypełnił Chrystus, a teraz czyni to Kościół, czyli każdy ochrzczony. Małżonkowie zaś w sposób sobie właściwy i niepowtarzalny.

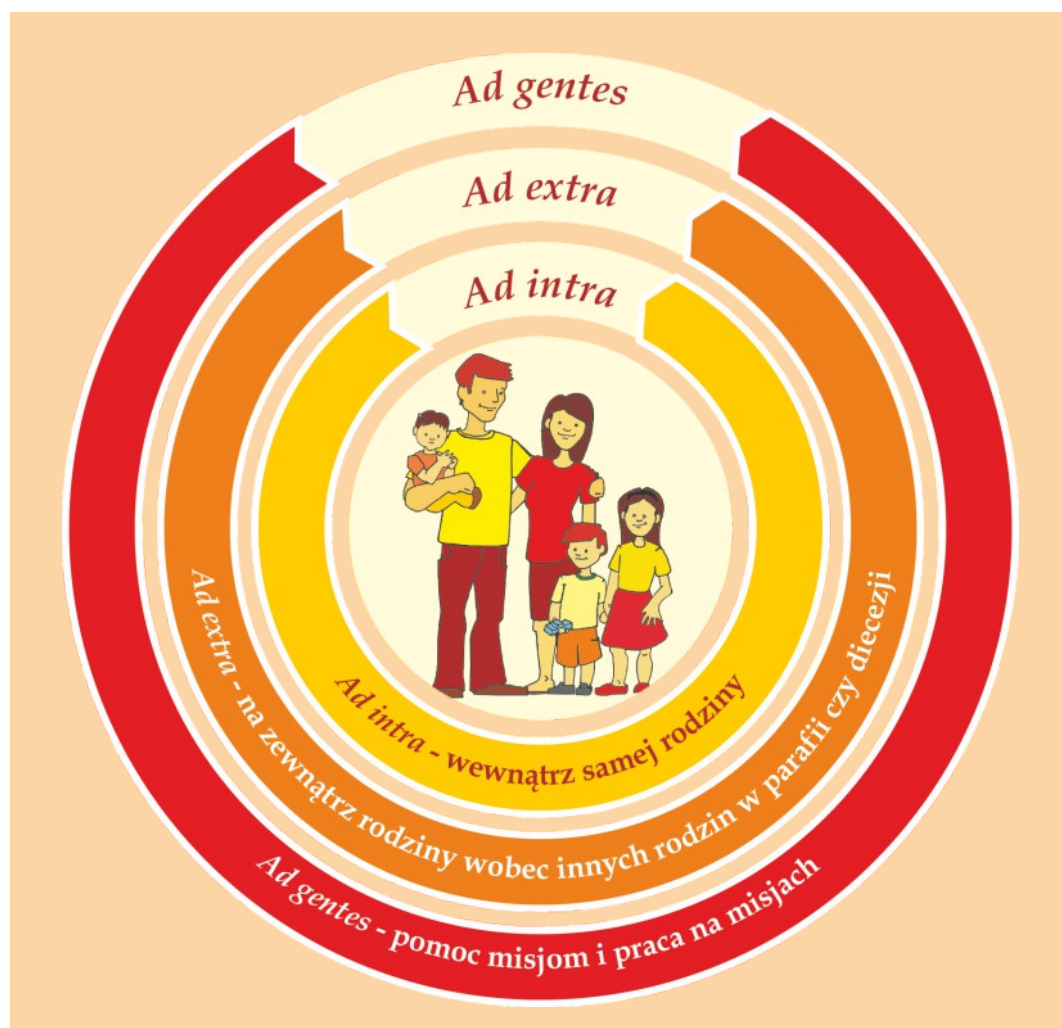
Małżeństwo i rodzinę określa się mianem *Kościół domowego*. Ideę tę odnajdujemy już w życiu pierwszych chrześcijan. Ze względu na prześladowania chrześcijan w pierwszych wiekach, domy prywatne były głównym miejscem gromadzenia się chrześcijańskiej wspólnoty. Czytano tam Pismo święte i sprawowano Eucharystię. Z czasem stały się one ośrodkami dla zgromadzeń wspólnoty życia sakramentalnego, a niejednokrotnie fundamentami, na których stanęły starożytne świątynie chrześcijańskie. Idea spotkania modlitewnego zawsze była obecna w życiu religijnym chrześcijan, którzy duchowość rodzin wiazali głównie z Eucharystią sprawowaną w swoich domach.

Naukę o małżeństwie i rodzinie jako *Kościół domowym* rozwijał m.in. św. Jan Chryzostom. Z zapałem pisał on o wartości chrześcijańskich rodzin, kierując się niezwykłym wyczuciem teologicznym i duszpasterskim. W podejściu do tematu małżeństwa i rodziny

ważną rolę odegrało również jego osobiste doświadczenie – w dzieciństwie zaznał bowiem ciepła rodzinnego, a także poznał jej wartość w kształtowaniu wiary. Podstawy teoretyczne czerpał jednak przede wszystkim z Biblii. Św. Jan Chryzostom często nazywał rodzinę „małym Kościołem” (*ecclesiola*). W homilii XX do Listu św. Pawła do Efezjan zwraca się do mężów rodzin:

„Pouczaj swą żonę, a w ten sposób będziesz zarządzać domem. Słuchaj, co mówi Paweł: «A jeśli [kobiety] chcą się czegoś nauczyć, niech zapytają w domu swoich mężów» (1 Kor 14,35). Jeśli w ten sposób będziemy rozporządzać swoim domem, staniemy się również godni przewodzenia Kościołowi. Rodzina bowiem jest małym Kościołem”.

2. Misyjność Kościoła domowego

Święci Pryscylla i Akwila

Rodzina uczestniczy w życiu i misji Kościoła jako wspólnota:

- ❖ wierząca i ewangelizująca,
- ❖ w dialogu z Bogiem,
- ❖ w służbie życiu (FC 49-64).

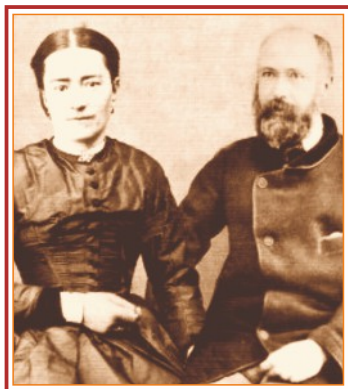
Pewne formy działalności misyjnej rodziny mogą być wyrażone w trojaki sposób:

- ❖ **po pierwsze** – już wewnątrz samej rodziny, gdy któryś z jej członków nie wierzy lub nie praktykuje konsekwentnie;
- ❖ **po drugie** – na zewnątrz rodziny wobec innych małżeństw i rodzin, które są daleko od Boga, które jeszcze nie wierzą oraz te, które już nie żyją otrzymaną wiarą;
- ❖ **po trzecie** – rodzina może wspierać dzieło misyjne w następujący sposób: modlitwą, ofiarą duchową i materialną, zgłębianiem i propagowaniem różnych treści dotyczących misji, wychowywaniem dzieci w duchu misyjnym od najmłodszych lat, pielęgnowaniem rodzących się w rodzinie powołań do pracy misyjnej oraz wybranie się na jakiś czas na misje – sami małżonkowie lub całą rodziną (FC 54).

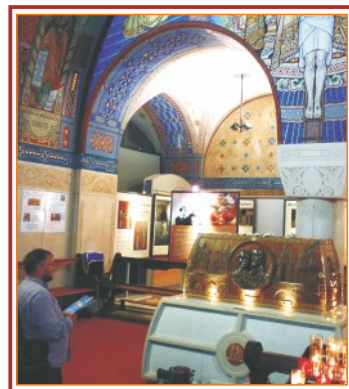
Od wielu lat na misjach pojawiają się także małżonkowie, czasami nawet ze swoimi dziećmi. Świadectwa misyjnych małżeństw i ich rodzin są dowodem dla innych małżonków, że stopień zaangażowania w wierze, poziom wykształcenia, profesja, wiek czy status materialny nie są kryterium przy podejmowaniu decyzji wyjazdu na misje. Świadectwa te odzwierciedlają wzór ewangelizacji misyjnej praktykowanej w pierwszych wiekach chrześcijaństwa, chociażby za przykładem małżonków Pryscylli i Akwili czy innych świeckich misjonarzy, którzy wraz ze św. Pawłem odważnie głosili Ewangelię.

3. Świadkowie misyjności eklezjalnej

3.1. Pryscylla i Akwila są pięknym przykładem małżeńskiej wspólnoty już przez to, że za każdym razem, gdy czytamy o nich w Piśmie świętym - mowa jest o obojgu. Zostali oni, jako Żydzi, wypędzeni z Rzymu w 49 roku, po czym osiedli się w Koryncie (Grecja). Tam około 51 roku spotkał ich Paweł, który zamieszkał z nimi. To w ich warsztacie Apostoł pracował przy wyrabianiu namiotów (Dz 18,1-3). Wspólnie pojechali do Syrii, następnie do Efezu (Dz 18,18-19), gdzie Pryscylla i Akwila wyjaśniali zasady wiary chrześcijańskiej

Święci Zelia i Ludwik Martin

Relikwiarz Martin

Apollosowi (Dz 18,26). Małżonkowie wrócili następnie do Rzymu i tam udostępniali swój dom na modlitwę chrześcijan. Według tradycji są oni czczeni jako święci męczennicy, którzy oddali życie w Rzymie.

Święty Jan Chryzostom (IV wiek) nazwał ich dom Kościołem, a nawet niebem samym. W jednym z kazań Jan Chryzostom szeroko komentował słowa św. Pawła z Listu do Rzymian, że Pryscylli i Akwili - prostym producentom namiotów - wdzięczność winien jest nie tylko sam Apostoł, ale i wszystkie Kościoły wywodzące się z pogan (Rz 16,4). W swoim komentarzu do Listu do Rzymian św. Jan Chryzostom podkreśla trzy aspekty świętości Pryscylli i Akwili ważne z punktu widzenia współczesnej duchowości:

- ❖ ich prostotę i zwyczajność,
- ❖ oddanie pracy zawodowej,
- ❖ małżeńską jedność.

Wyraził się wręcz, że w ich osobach mamy przykład życia chrześcijańskiego „bardziej doskonały niż wielu z tych, którzy żyją w klasztorach”. Już w V wieku imieniem Pryski został nazwany jeden z rzymskich kościołów, zbudowany prawdopodobnie na ruinach domu tego świętego małżeństwa. Rzymskie Martyrologium tradycyjnie wspomina ich wspólnie, jako męczenników, 8 lipca.

Małżonkowie Pryscylla i Akwila są przykładem współpracy i wspólnego głoszenia Ewangelii: duchownego i małżonków.

3.2. Święci Zelia i Ludwik Martin

Wzorem dla współczesnych małżeństw mogą być małżonkowie, którzy przez Kościół zostali kanonizowani, beatyfikowani czy uznani za sługi Boże. W ich życiorysach odnajdujemy bycie świadkami misyjności eklezjalnej.

Pierwszą parą małżeńską ogłoszoną błogosławioną są Maria i Ludwik Quattrocchi z Włoch, beatyfikowani w 2001 r. przez św. Jana Pawła II (ich liturgiczne wspomnienie obchodzimy 25 listopada, w dniu ich sakramentu małżeństwa).

Hrabina Ledóchowska z dziećmi:
Julią, Włodzimierzem i Marią Teresą.

Troska o misyjne dzieło Kościoła w życiu państwa Martin realizowana była na kilku płaszczyznach:

- ❖ Ludwik i Zelia prosili Boga o syna, który mógłby stać się misjonarzem;
- ❖ jako rodzina włączali się w pomoc dziełu misyjnemu Kościoła powszechnego. Każdego roku Ludwik składał hojny datek na rzecz Papieskich Dzieł Misyjnych;
- ❖ małżonkowie śledzili także z uwagą wielkie przedsięwzięcia misyjne, w których uczestniczyli poprzez modlitwę;
- ❖ Zelia była np. członkinią stowarzyszenia modlitwy o nawrócenie mieszkańców Wschodu, czytała również *Annales missionaires*.
- ❖ Teresa w wieku 7 lat wstąpiła do Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci

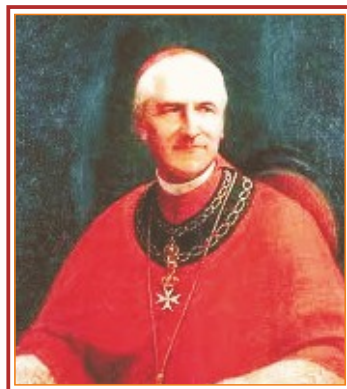
3.3. Rodzina Ledóchowskich

Innym przykładem misyjnego zaangażowania małżeństwa i rodziny może być rodzina Ledóchowskich.

Hrabia Antoni Ledóchowski (1823-1885), wywodzący się z rodziny o wspaniałych tradycjach patriotycznych i religijnych, wraz ze swoją pierwszą żoną - hrabiną Marią Seilern - miał trzech synów: Tymoteusza, Antoniego i Kazimierza. Po śmierci Marii, Antoni ożenił się powtórnie w czerwcu 1862 roku - z Józefiną Salis-Zizers (1831-1909) pochodzącą ze starożytnego szwajcarskiego rodu rycerskiego Salis-Zizers. Było to małżeństwo właściwie z rozsądku, ale szybko pojawiła się w nim prawdziwa miłość i wzajemne oddanie. Małżonkowie najlepiej porozumiewali się na płaszczyźnie religijnej, wiara była bowiem dla nich rzeczywistością podstawową. Najpierw Ledóchowscy mieszkali w Austrii, później przenieśli się do Polski. Zamieszkali w Lipnicy Murowanej koło Bochni. Mieli dziewięcioro dzieci.

Święta Urszula Ledóchowska

Kard. Mieczysław Ledóchowski

Dom rodzinny Ledóchowskich promieniował głęboką atmosferą religijną. Codzienna wspólna modlitwa, uczestniczenie we Mszy św. niedzielnej, lektura religijna, przystępowanie do sakramentów św. - to były praktyki religijne tej rodziny. Łączenie miłości Boga z miłością bliźniego, szacunek dla pracy i silna wola - oto, czego uczono dzieci w domu Ledóchowskich. To, wraz z pojęciem radosnej ofiary, kształtowało ideały każdego z dzieci. Duży wpływ na ich wychowanie miał przykład rodziców.

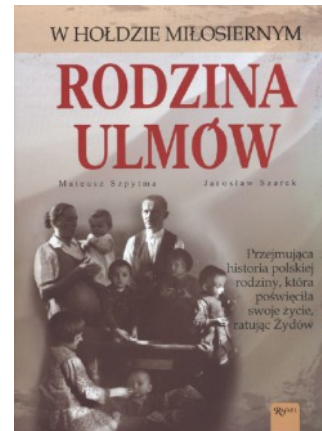
Wielu członków tego rodu odznaczyło się chlubnie w obronie wiary i ojczyzny. Należał do nich stryj Marii Teresy - **Mieczysław Ledóchowski**, arcybiskup gnieźnieńsko-poznański i kardynał. W czasie *kulturkampfu*, przez dwa lata był więziony za występowanie w obronie praw do wolności Kościoła i polskości i tam otrzymał kapelusz kardynalski. Po uwolnieniu z więzienia musiał opuścić kraj. Udał się do Rzymu, gdzie został mianowany Prefektem Kongregacji Ewangelizowania Narodów (dawniej: Rozkrzewienia Wiary) w latach 1892-1902. Ojciec Antoniego - **Ignacy Ledóchowski** - brał udział w powstaniu listopadowym w randze generała. Wsławił się w obronie Modlina. Po upadku powstania musiał uchodzić wraz z całą rodziną na obczyznę do Austrii.

Trójka najstarszych dzieci Józefiny i Antoniego Ledóchowskich w sposób szczególny zapisała się w historii Kościoła.

Święta Urszula Ledóchowska (1865-1939) założyła zgromadzenie sióstr urszulanek szarych, które zajmują się wychowaniem dzieci i młodzieży. Była nieoficjalną ambasadorką Polski w krajach skandynawskich i współpracowniczką Komitetu Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce. 20 czerwca 1983 roku w Poznaniu Jan Paweł II beatyfikował Urszulę Ledóchowską, a 18 maja 2003 roku w Rzymie kanonizował.

Włodzimierz Ledóchowski (1866-1942). W latach 1915-1942 pełnił urząd generała jezuitów. Zmarł w opinii świętości.

Błogosławiona Maria Teresa Ledóchowska (1863-1922), zwana „Matką Afrykanów”, założyła stowarzyszenie misyjne ludzi świeckich („Sodalicia św. Piotra Klawera dla misji afrykańskich i oswobodzenia niewolników”), które później przekształciła w żeńskie zgromadzenie zakonne.

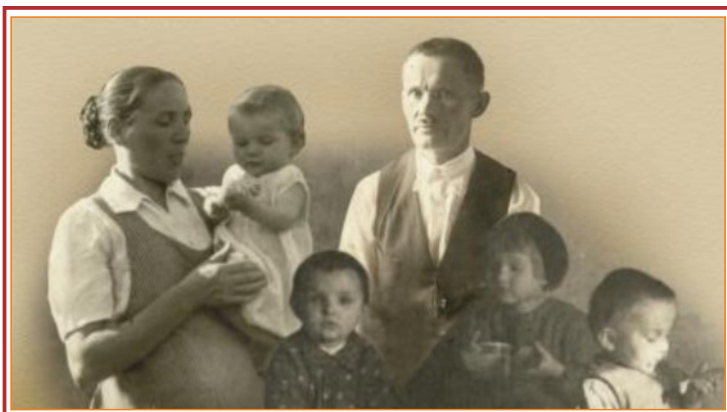
3.4. Słudzy Boży Józef i Wiktoria Ulmowie z dziećmi

W 1942 roku Józef i Wiktoria Ulmowie z Markowej przyjęli pod swój dach dwie żydowskie rodziny z Łańcuta i

Markowej. Na skutek donosu kryjówka została jednak odkryta przez Niemców. 24 marca 1944 roku żandarmi z posterunku w Łańcutie zamordowali rodzinę Ulmów. Zginęło także ośmioro ukrywanych Żydów, w tym dwie kobiety i dziecko.

„Przed chałupę wyprowadzono Józefa i Wiktorię i tam zastrzelono. (...) Wśród krzyków i płaczu żandarmi zastanawiali się, co zrobić z szóstką dzieci. Po krótkiej naradzie Dieken zdecydował, że ich także należy rozstrzelać. Trójkę lub czwórkę dzieci własnoręcznie zamordował Kokott. Krzyczał przy tym: Patrzcie, jak giną polskie świnie, które przechowują Żydów". (...) Od kul zginęły wszystkie dzieci Ulmów: Stasia, Basia, Władziu, Franus, Antoś, Marysia i siód-me w łonie matki, która właśnie zaczęła je rodzić”.

Józef i Wiktoria Ulmowie w 1995 roku zostali uhonorowani pośmiertnie tytułem Sprawiedliwi wśród Narodów Świata. W Watykanie toczy się proces beatyfikacyjny obejmujący całą rodzinę. Ich imieniem nazwano jedyne w Polsce Muzeum Polaków Ratujących Żydów, znajdujące się w Markowej k. Łańcuta.

*Słudzy Boży
Józef i Wiktoria Ulmowie z dziećmi*

Słudzy Boży Karol i Emilia Wojtyła

3.5. Słudzy Boży Karol i Emilia Wojtyła

Karol Wojtyła senior urodził się 18 lipca 1879 w Lipniku. Był synem Macieja Wojtyły i jego pierwszej żony Anny Marianny Przeczek (ojciec Karola Wojtyły seniora żenił się jeszcze 3 razy). Z zawodu był krawcem. Po odbyciu 3-letniej służby zasadniczej został w wojsku jako żołnierz zawodowy. Pracując jako podoficer kancelaryjny w Krakowie poznał, a następnego 10 lutego 1906 ożenił się z Emilią Kaczorowską. Ślub odbył się w Krakowie, w ówczesnym kościele gar-

nizonowym świętych Apostołów Piotra i Pawła. Mieli troje dzieci: Edmund (ur. 1906, zm. 1932), Olga Maria (ur. i zm. 7 lipca 1916) i Karol Józef (ur. 1920, zm. 2005) – późniejszy papież Jan Paweł II. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, został przyjęty do Wojska Polskiego i był oficerem 12 pułku piechoty z Wadowic. Sługa Boży Karol Wojtyła przeżył 4 krotnie śmierć swoich najbliższych. Najpierw córki Olgi, która zmarła jako noworodek, przyrodniego brata Józefa – zginął na froncie, następnie, żony w 1929 oraz syna Edmunda, który jako lekarz śmiertelnie zaraził się szkarlatyną, od leczonej pacjentki. Śmierć bliskich mu osób, spowodowała jego głęboką wewnętrzną przemianę i zbliżenia się do Boga, o czym w swoich wspomnieniach ojcu mówił papież Jan Paweł II. W 1938 przeniósł się z Wadowic, wraz z dorastającym synem Karolem do Krakowa. Tam zmarł 18 lutego 1941. Zachowało się wiele dokumentów obrazujących przebieg kariery zawodowej Sługi Bożego (w Polsce i w Austrii). Charakteryzują one Karola Wojtyłę, jako człowieka rzetelnego, uczciwego, oddanego służbie i pracy zawodowej.

Emilia Wojtyła, z domu Kaczorowska urodziła się 26 marca 1884 w Krakowie. Była córką Anny Marii Scholz (wymienne Szolc) (1853–1897) i Feliksa Kaczorowskiego (1849–1908). Wywodziła się ze skromnej rodziny rzemieślniczej. Była piątym z trzynastorga dzieci. Członkowie jej rodziny pochodzili z Białej, obecnie części Bielska-Białej, skąd przenieśli się do Krakowa. Emilia Kaczorowska ukończyła 8-letnią szkołę zakonną prowadzoną przez Siostry Miłości Bożej i była praktykującą katoliczką. W swoim życiu również przeżyła śmierć matki, gdy miała 13 lat oraz dwóch sióstr, które zmarły krótko po zamążpójściu. W roku 1906 Wyszła za mąż za Karola Wojtyłę. Po wyjściu za mąż dorywczo zajmowała się krawiectwem. Jej ostatnia ciąża w roku 1919 była zagrożona. Rokowania nie były pomyślne, gdyż lekarze uważali, że zagraża ona życiu matki. Emilia jednak nie zawahała się i postanowiła urodzić syna, przyszłego Jana Pawła II. Chłopiec był zdrowy, jednak ona zaczęła bardzo mocno podupadać na zdrowiu. Emilia Wojtyła zmarła 13 kwietnia 1929 w Wadowicach.

Literatura

1. ANDRZEJCZAK A., *Rodzina w służbie ewangelizacji misyjnej Kościoła*, w: J. GÓRSKI (red.), *Misje u progu Trzeciego Tysiąclecia. Materiały z sympozjum*, Katowice 2000, s. 47–58.
2. BENEDYKT XVI, *Małżonkowie Pryscylla i Akwila, Audjencia Generalna, Rzym, 7 lutego 2007*, w: BENEDYKT XVI, *Świadkowie Chrystusa. Apostołowie i uczniowie*, Izabelin – Warszawa 2007, s. 257–262.
3. BOCHM A., *Kształtowanie ducha misyjnego w katechezie młodzieży szkół średnich*, „Katecheza. Rodzina, parafia i szkoła” 2008, t. I, s. 57–72.
4. COLAVITA M., *La Chiesa domestica. L'umile e compromettente titolo della famiglia cristiana*, Torino 2015.
5. GIOVINE D., PLATTIE., *Missione formato famiglia*, Bologna 2012.
6. GRASELLI F., *Famiglie e missione*, Bologna 2002.
7. JABŁOŃSKI F., *Mali odkrywcy misyjnego świata. Praktyczne zabawy dla dzieci w rodzinie*, Gniezno 2015.
8. JABŁOŃSKI F., *Małżeństwo i rodzina w służbie misji. Konspekty do spotkań z małżonkami*, Gniezno 2016.
9. JABŁOŃSKI F., *Małżeństwo i rodzina szkołą ewangelizacji: apostołstwa i misji*, Rzeszów 2016.
10. JABŁOŃSKI F., *Misyjna świadomość Kościoła domowego. Studium misjologiczno-pastoralne*, Warszawa 2016.
11. KUREK A., *Misyjność Kościoła Domowego warunkiem owocnej działalności Kościoła Powszechnego*, „Materiały Problemowe” 12(1980), nr 10, s. 110–119.
12. MONGIN H., *Ludwik i Zelia Martin. Święci w codzienności*, Kraków 2009.

Bogactwo Kościoła Powszechnego

Realizacja wizji II Soboru Watykańskiego na temat parafii jako wspólnoty i roli wiernych świeckich w życiu parafii widoczna jest w całym Kościele powszechnym.

Gdy ma się możliwość odprawiania Mszy św. i celebrowania innych sakramentów w różnych zakątkach świata, można doświadczyć nie tylko wielkiego bogactwa Kościoła powszechnego, ale także ogromu działania i wielkiego zamysłu Ducha Świętego, jaki towarzyszył soborowym obradom na temat Kościoła powszechnego i diecezjalnego oraz parafialnego i „Kościoła domowego”.

Adaptacja soborowych wskazań do konkretnych środowisk i warunków w różnych miejscach na świecie pokazuje, jak może być ta wizja w piękny sposób realizowana. Doświadczenia Kościoła misyjnego, jak i Kościoła, gdzie spora liczba katolików przestała praktykować wiarę, może być także paradygmatem w duszpasterstwie zarówno diecezjalnym, jak i parafialnym w Kościele w Polsce.

Polscy misjonarze wyjeżdżający do różnych krajów misyjnych często są przekonani, że model duszpasterstwa Kościoła w Polsce jest jednym z najlepszych. Niewątpliwie, ponad tysiącletnia tradycja i dorobek duszpasterski niesie ze sobą pewne przesłanki pozwalające twierdzić, że model duszpasterstwa Kościoła w Polsce został wypracowany w wielu dziedzinach bardzo dobrze. Jednak czy to w pełni jest prawdą?

Na całym świecie można doświadczyć bogactwa różnorodnych i sprawdzonych rozwiązań ewangelizacyjnych, których w Kościele w Polsce ciągle brakuje. Potrzeba jednak „pokornych” oczu, aby to wszystko dostrzec.

1. Różnice w podejściu do duszpasterstwa

Pierwszym krokiem do zauważenia tego bogactwa będzie wykazanie różnic w podejściu do duszpasterstwa w Kościele w Polsce a w Kościele w innych krajach, zarówno misyjnych jak i niemisyjnych. Podstawową, rzucającą się na pierwszy plan różnicą jest zaufanie do wiernych świeckich. W Kościele powszechnym jest ono zdecydowanie większe, dzięki czemu wierni świeccy biorą odpowiedzialność za życie Kościoła w danej wspólnocie parafialnej. To, co da się natomiast zaobserwować w Polsce, to klerykalizacja dusz-

pasterstwa. Wielu duszpasterzy czuje się jak tzw. „Zosia – Samosia”, czyli sami chcą wszystko zrobić, sami o wszystkim decydować, przewodniczyć wszystkim modlitwom i w każdej liturgii być jedynym prowadzącym. Z kolei w Kościele powszechnym, a zwłaszcza w Kościele misyjnym, gdzie liczba kapłanów jest o wiele mniejsza, kapłan jest liderem, tym, który koordynuje pracami duszpasterskimi i zajmuje się głównie celebracją sakramentów. Stąd też relacja kapłana do wiernych świeckich jest zgoła odmienna. W Kościele w Polsce tego zaufania do wiernych ciągle jeszcze brakuje.

Potrzebna jest także personalizacja w duszpasterstwie, czyli indywidualne podejście do poszczególnych parafian. Prośby zawarte np. w ogłoszeniach parafialnych o włączenie się do współpracy, prawie już nie robią na naszych wiernych wrażenia. Są zbyt ogólne. Większość uważa, że „to dotyczy innych, a nie mnie”.

2. Jedność kapłańska

Istotnym czynnikiem rozwijającym duszpasterstwo jest relacja samych kapłanów do kapłanów. Potrzeba, by potrafili oni tworzyć jedność w podejmowaniu decyzji i działaniu. Brak takiej jedności powoduje w konsekwencji swoisty rozłam w posługiwaniu duszpasterskim, jak i w celebrowaniu samej liturgii. A przecież liturgia jest własnością Kościoła, która ma odpowiednie wskazania i przepisy, a nie jest prywatną sprawą danego celebransa.

Innym problemem jest to, że czasami sami wierni przyczyniają się do burzenia jedności między kapłanami, faworyzując któregoś z nich. To już św. Paweł w 1 Liście do Koryntian pytał: „«Ja jestem Pawła, a ja Apollosa; ja jestem Kefasa, a ja Chrystusa». Czyż Chrystus jest podzielony?” (1Kor 1,12-13). Parafrazując – czy my dziś czasami nie słyszymy: „Mi odpowiada bardziej ks. proboszcz, mi – ks. prefekt, ja należę do ks. proboszcza, a ja – do ks. prefekta”? Oczywiście, to od rozwagi i mądrości samych kapłanów zależy, na ile obronią swoje wzajemne, dobre relacje przed negatywnym wpływem jakichkolwiek porównań.

3. Parafialna Rada Duszpasterska i Ekonomiczna

Motorem napędzającym życie parafialne są - zgodnie ze wskazaniem Kodeksu Prawa Kanonicznego i innych dokumentów Kościoła – Parafialna Rada Duszpasterska i Parafialna Rada Ekonomiczna. Te dwa gremia powinny nadawać pewien rytm życiu parafialnemu.

Członkowie Parafialnej Rady Duszpasterskiej, słuchając Słowa Bożego i modląc się do Ducha Świętego, powinni pod przewodnictwem pasterza parafii proponować pozostałym wiernym inicjatywy do wspólnego działania. Nie odwrotnie - czyli bez „konsultacji” z Duchem Świętym i z wiernymi oraz bez ich poparcia, a przede wszystkim - nie bez działania pozostałych wiernych.

Parafialna Rada Ekonomiczna ma doradzać i pomagać w dbaniu o dobra materialne parafii. Tutaj widzimy w modelu poszczególnych parafii wielkie zróżnicowanie w Polsce.

Gazetka parafialna

Jednak głównym problemem jest transparentność w finansach parafii. Każda ofiara powinna przejść przez konto bankowe, być tam zarejestrowana, a następnie przekazywana dalej na życie wspólnotowe, na potrzeby diecezji czy Kościoła powszechnego.

Jest prawdą, że polskie społeczeństwo nie jest jeszcze gotowe, by bezpośrednio uczestniczyć w pełni w finansach parafii. Tym bardziej trzeba wiernych do tego przygotowywać. Wątpliwość budzi już samo zbieranie ofiar przez kapłanów w czasie liturgii. Często rodzi to złe rozumienie celowości tych ofiar – wielu sądzi, że są one zbierane na potrzeby kapłana, nie dla wspólnoty. A jest przecież odwrotnie – pieniądze na tacę zbierane są dla całej wspólnoty Kościoła w tym na utrzymanie duszpasterzy. Dlatego w parafii powinna być grupa kolektantów odpowiedzialnych za zbieranie ofiar na tacę. W wielu miejscach na świecie spośród parafian powoływana jest też komisja, która liczy zebrane pieniądze, wkłada do sejfów, a następnie przekazuje do banku. Konieczne są również sprawozdania finansowe przedkładane przynajmniej raz w roku Parafialnej Radzie Ekonomicznej.

Dobrze funkcjonująca Parafialna Rada Duszpasterska i Parafialna Rada Ekonomiczna powinna „zrodzić” szereg diakonii, na których opierać się będzie życie parafialne.

4. Propozycje modeli duszpasterstwa

4.1. Małe wspólnoty

Bardzo ciekawym sposobem wprowadzenia w życie modelu parafii jako wspólnoty wspólnot są Małe Wspólnoty Chrześcijańskie (*Small Christian Communities*). Powstały one po II Soborze Watykańskim w ramach priorytetów duszpasterskich ku przyszłości. Ich zadanie polega na umacnianiu autonomii i przyczynianiu się do rozwoju Kościoła lokalnego przede wszystkim w wymiarze formacji i misyjnego oddziaływania (por. RMis 51). Wspólnota jest Kościołem zebranych w „dzielnicach” rodzin katolickich, a ten „dzielnicowy” Kościół jest częścią parafii. Każda wspólnota tworzy u siebie grupę duszpasterstwa rodzin, by umacniać rodziny chrześcijańskie we wspólnocie. Najpierw wybiera się parę małżeńską,

która żyje w sakramentalnym związku, aby była liderem grupy. Jej zadanie polega na opiekowaniu się rodzinami żyjącymi na terenie wspólnoty i prowadzeniu formacyjnej działalności na czterech płaszczyznach. Przede wszystkim zajmuje się parami małżeńskimi, które zawarły już ślub kościelny i dba o ich religijną formację małżeńską, spotykając się z nimi przynajmniej raz w miesiącu. Ponadto troszczy się o pary małżeńskie, które nie zawarły jeszcze związku sakramentalnego, następnie o rodziny przeżywające trudności, a także o dorastającą młodzież, przygotowywaną do przyjęcia sakramentu małżeństwa. Utworzenie duszpasterstw rodzin we wspólnocie Żywego Kościoła jest pracą długoterminową, wymagającą właściwej formacji jej członków.

Świadkiem pracy takich wspólnot byłem podczas podróży do Zambii (*Lusaca*), w czasie wizyty u jednego z misjonarzy. W niedzielę po południu pojechaliśmy do małej wspólnoty na spotkanie biblijne. Za program spotkania i agapę była odpowiedzialna jedna osoba, tzw. szef wspólnoty. W czasie cotygodniowych spotkań formacyjnych uczestniczący w nich świeccy wypracowują spośród siebie poszczególne diakonie, aby służyć wspólnocie parafialnej np. jako członek chóru, lektor, w grupie mężczyzn, kobiet, w grupie maryjnej lub w innych grupach apostołskich.

4.2. Ruch dla Lepszego Świata

Kolejną propozycją dla duszpasterstwa parafialnego jest Ruch dla Lepszego Świata (*Movimento per il Mondo Migliore*), który powstał we Włoszech pod koniec II wojny światowej. Jego inicjatorem był włoski jezuita o. Riccardo Lombardii. Do Polski Ruch dotarł w 1971 r. Założyciel Ruchu wierzył głęboko, że możliwe jest zbudowanie lepszego świata, ale zacznem tej przemiany może być tylko odnowiony w jedności Kościół. Dlatego głównym kierunkiem działalności apostołskiej Ruchu jest odnowa zakonów, parafii, diecezji i całego społeczeństwa. Mają temu służyć szczegółowo opracowane strategie. Pomocą w odnowieniu parafii jest projekt „Nowy obraz parafii” oraz związane z nim: Parafialny Ruch Rodzin i Parafialny Ruch Młodych. Program obejmuje wszystkie osoby żyjące na terenie parafii: ochrzczone i nieochrzczone, praktykujące i niepraktykujące. Działania mają na celu doprowadzić do doświadczenia wspólnoty i podjęcia odpowiedzialności za Kościół lokalny. W ten sposób parafia ma stawać się stopniowo wspólnotą wspólnot, których członkowie wspólnie karmią się Słowem Bożym i wspierają się nawzajem w apostołstwie.

4.3. Małżeństwa dla Chrystusa

Inną propozycją dla parafii w Polsce może być wszczęcie stowarzyszenia misyjno-rodzinnego Couple for Christ (CFC). Ruch Małżeństwa dla Chrystusa dąży do odnowy oraz umocnienia chrześcijańskiego życia rodzinnego. Tworzą go katolickie małżeństwa i kato-

lickie rodziny oddane pracy ewangelizacyjnej i zdobywaniu świata dla Chrystusa dzięki mocy Ducha Świętego. To jest służebne i „świeckie ramię” Kościoła katolickiego. Jego działalność skupia się na trzech celach. Pierwszym jest osobista odnowa - mąż i żona muszą najpierw odnowić swoje zawierzenie Bogu. Drugim jest odnowa rodziny - małżeństwa, odnawiając swoje zawierzenie Bogu, odnawiają jednocześnie swoje zawierzenie sobie nawzajem i życiu chrześcijańskiemu. Stopniowo nowe życie, które znaleźli w Bogu, przenika ich życie i wszystkie relacje w rodzinie. Trzecim z kolei celem jest odnowa Kościoła - odnowione poszczególne rodziny tworzą sieć równie oddanych rodzin chrześcijańskich, które nie tylko wspierają siebie nawzajem, ale również Kościół, którego są członkami.

5. Posługa słowa, sakramentalna i miłości w parafii

Spójrzmy teraz na bogactwo możliwości do zagospodarowania w naszej rzeczywistości, idąc według klucza trzech posług: Słowa, sakramentalnej i miłości.

5.1. Posługa Słowa

Posługa ta wymaga gruntownej reformy, polegającej na „ubiblijnieniu” każdego wiernego czyli zachęceniu go i wdrożeniu u niego nawyku codziennego czytania Pisma świętego i uważnego słuchania go podczas liturgii. Często podkreślam, że „kazanie można przespać, ale nie Słowo Boże, kiedy sam Bóg mówi do nas”. Duszpasterstwo parafialne powinno być oparte na Piśmie świętym. Słowo Boże powinno być priorytetem w życiu rodziny. To na nim, poprzez systematyczne czytanie, rodzina powinna się opierać, z jego pomocą odczytywać znaki Boże w codziennym życiu. Jak wielkie mamy jeszcze braki na tym polu mogliśmy zaobserwować w Polsce podczas pandemii, kiedy zabrakło wskazań Kościoła do tego, aby uczynić z „Kościola Domowego” (z małżeństwa i rodziny) miejsca karmienia się Słowem Bożym, dzielenia się nim, wspólnej modlitwy, próśb, dziękczynienia, prześlągania.

A oto kilka przykładów, które mogą posłużyć do „ubiblijnienia” wspólnoty parafialnej:

- ❖ Codzienne homilie na Mszy św. (5 minut).
- ❖ Niedzielne homilie (do 15 minut), wykorzystując np. obraz do przekazu Słowa.
- ❖ Ubiblijnienie sakramentu pojednania i pokuty. W ramach zadośćuczynienia fragment Pisma św. do osobistej refleksji.
- ❖ W ramach odwiedzin duszpasterskich poprosić rodziny o wyłożenie na stole Pisma świętego, przeczytanie losowo wybranego fragmentu przez kapłana i poprowadzenie krótkiej, wspólnej modlitwy w intencji całej rodziny w oparciu o ten właśnie fragment.

- ❖ Dzieło biblijne (cykl wykładów prowadzonych przez biblistów) i stworzenie Grupy biblijnej.
- ❖ Spotkania cotygodniowe dla lektorów i omówienie niedzielnej Liturgii Słowa (można zakupić np. „Oremus” dla każdego lektora czy „Dzień Pański”).
- ❖ Ewangeliarz wyeksponowany na właściwym miejscu w prezbiterium i procesja z nim chociażby na jednej Mszy św. niedzielnej.
- ❖ „Miś z Pismem św. dla dzieci” - maskotka do zabrania do domu, do której dołączona jest specjalna torba z Pismem św. i zeszytem, z zachętą przeczytania fragmentu Pisma świętego i zapisania wrażeń z pobytu tego misia w domu (w każdą niedzielę na Mszy św. z licznym udziałem dzieci losowo wybrane dziecko zabiera misia i przynosi go przed Mszą św. w kolejną niedzielę).
- ❖ Świętowanie Niedzieli Biblijnej - Parafialny Dzień Pisma św.: poproszenie, aby przynieść ze sobą na Mszę św. swoje Pismo św., następnie wręczenie Pisma św. dzieciom komunijnym. Modlitwa – prośby o czerpanie sił duchowych z czytania i medytacji Słowa Bożego. Chętni zabierają do domu fragment Pisma św. do medytacji.
- ❖ Nabożeństwo Słowa Bożego w ramach Tygodnia Biblijnego z konferencją biblijną.

Papież Franciszek w ostatnim czasie pisząc List do Prefekta Kongregacji Nauki Wiary na temat dopuszczenia kobiet do posługi lektoratu i akolitu (10 I 2021), zwrócił uwagę, aby w posłudze liturgicznej nie zabrakło także kobiet. Daje on prawne możliwości posługi kobietom jako akolitom i jako lektorkom. Sama posługa dorosłych lektorów jest ważnym elementem. Kościół w Polsce bardzo akcentuje posługę młodych lektorów, chłopców, argumentując, że jest to ważne miejsce kształtowania się powołań do kapłaństwa i życia zakonnego. Obecne czasy pokazują, że nie do końca jest to prawdą, gdyż mimo, że kursów lektorskich czy ceremoniarzy organizowanych jest dużo i wielu młodych w nich uczestniczy, nie przekłada się to na wzrost powołań – przeciwnie: obserwuje się obecnie gwałtowny spadek liczby powołań do kapłaństwa. Warto więc wziąć przykład wypracowany w innych miejscach na świecie, gdzie posługę lektora sprawują dorosłe osoby, zarówno kobiety jak i mężczyźni. Oczywiście, dobrze jeśli nie zabraknie też młodych, jednak na pewno warto skorzystać z posługi dorosłych, zwłaszcza na porannych Mszach św., kiedy młodzi mają zajęcia w szkole lub na studiach, a starsi są wtedy bardziej dyspozycyjni.

5.2. Posługa sakramentalna

5.2.1. Chrzest święty

Ważnym zadaniem jest wypracowanie duszpasterstwa przedchrzcielnego, chrzcielnego i pochrzcielnego.

Ponieważ chrzest św. udzielany jest na Mszy św., potrzeba przygotowania krótkiego wprowadzenia, komentarza przed pytaniami do rodziców i rodziców chrzestnych. Kapłan zwraca się do rodziców i rodziców chrzestnych wyrażając radość, że otworzyli się na dar życia, owoc miłości, jakim jest dziecko, które rozpoczyna nowe życie w wierze. Znak krzyża, który najpierw kapłan, a po nim rodzice i rodzice chrzestni kreślą na czole dziecka, rozpoczyna Mszę św. Warto to podkreślić w komentarzu.

W samej ceremonii chrztu św. można wykorzystać muszelkę do udzielenia sakramentu, a następnie, podpisaną imieniem dziecka i datą jego chrztu, wręczyć ją rodzicom, jako pamiątkę sakramentu.

Rodzice chrzestni powinni mieć także swoje funkcje. Matka chrzestna może trzymać miseczkę i wycierać główkę po polaniu jej wodą święconą, a ojciec chrzestny może pomóc w zbieraniu ofiar na tacę.

Ważny jest też certyfikat, poświadczenie. Powinien być on rozbudowany informacjami: kto udzielał chrztu, w jakim kościele, kim byli rodzice dziecka i rodzice chrzestni.

Ciekawym elementem duszpasterskim, który zauważyłem w Austrii, w diecezji Graz, jest przekazywanie rodzicom chrzestnym przesłania/zadań, które mają do wypełnienia.

Bołączką podczas udzielania sakramentu chrztu jest biała szata. Jest ona bardzo symboliczna, czasami przybiera formę małej chusteczki. Najlepiej, aby była ona w formie sukienki, w którą można dziecko ubrać, aby podkreślić rolę białej szaty. Po latach podobna szata będzie towarzyszyć dziecku w czasie I spowiedzi św., I Komunii św., bierzmowania, sakramentu małżeństwa/kapłaństwa, symbolizując drogę do świętości, czystość duszy człowieka, a wreszcie na pogrzebie symbolizując szatę godową włożoną na spotkanie z Panem Jezusem.

5.2.2. Bierzmowanie

W przygotowaniu do sakramentu bierzmowania został wypracowany w wielu miejscach na świecie następujący model: spotkania w małych grupach, włączanie kandydatów w życie wspólnotowe (szczególnie w diakonie), pomoc chorym i cierpiącym, próby ukazania piękna wspólnoty parafialnej.

Można zaprosić wspólnotę parafialną do podjęcia duchowego wsparcie w ramach przygotowania do bierzmowania. Rodziny z parafii losowo wybierają jednego kandydata i modlą się za niego oraz jego rodzinę przez cały okres przygotowania.

W samej ceremonii udzielania sakramentu warto zwrócić uwagę na to, aby kandydaci przyjmowali go w białych albach. W niektórych parafiach bierzmowani składają dary na misje, dla misjonarzy – jest to element, który ukazuje misyjny wymiar Kościoła powszechnego.

Oprócz certyfikatu można rozdać folder z ogólnymi informacjami o bierzmowaniu wraz z konkretnym zadaniem do wypełnienia na najbliższy czas.

Warto podjąć świętowanie Pierwszej rocznicy przyjęcia tego sakramentu, także po to, by mieć obraz ilu bierzmowanych wytrwało na drodze wiary.

5.2.3. Eucharystia

Bogactwo Kościoła powszechnego, jeśli chodzi o sprawowanie Eucharystii, jest ogromne.

❖ Wejście do kościoła

Pięknym zwyczajem, którego doświadczyłem w USA, jest witanie wiernych przychodzących na liturgię przez specjalnie wyznaczone do tego osoby świeckie. Pokazują one wiernym wolne miejsca, przekazują parafialną gazetkę. Każdy, a zwłaszcza ten, kto przychodzi po raz pierwszy do danego kościoła, czuje się dzięki temu jak w rodzinie. Dawniej podobną funkcję pełnili marszałkowie, ale ta funkcja już zanikła.

❖ Procesja na rozpoczęcie Eucharystii

W wielu kościołach na świecie Mszę św. rozpoczyna uroczysta procesja. W większości kościołów w Europie jak i na świecie, w których mogłem przeżywać celebracje, w procesji tej niesione jest uroczyste Pismo Święte i według wskazań: krzyż, kandelabry, kadzidło.

❖ Procesja z Pismem świętym na rozpoczęcie Liturgii Słowa

W Kościele w Afryce Pismo Święte jest także uroczyste wnoszone na liturgię Słowa – często towarzyszą temu tańce i śpiewy.

❖ Procesja z Ewangeliarzem

Ewangeliarzowi okazujemy szacunek m.in. poprzez ucałowanie, uroczystą formę przeniesienia Księgi z ołtarza na ambonę (procesja) w asyście świec i przy użyciu kadzidła oraz ze śpiewem na ustach. Procesja z Ewangeliarzem, w liturgiach wschodnich nazywana „małym wejściem”, stanowi samodzielny obrzęd. Powinna być chociaż na jednej z Mszy św. niedzielnych.

❖ Procesja na rozpoczęcie Liturgii eucharystycznej

Niewłaściwe jest w Kościele w Polsce zbieranie ofiar, tzw. składki, które odbywa się nierzadko w czasie całej Liturgii eucharystycznej. Powinno odbywać się ono w ramach przygotowania darów – to wtedy wierni składają swoje ofiary na tacę, a w krajach

misyjnych dary z tego, co mają: swoje plony, zebrane owoce, zwierzęta – wtedy można uznać, że każdy daje część siebie, z trudu pracy całotygodniowej i ofiarowuje to jako dar ołtarza. Procesję z darami kończą niesione uroczyście do ołtarza dary chleba, wody i wina. W czasie zbierania tacy i formowania się procesji z darami celebrans siedzi, a wierni śpiewają pieśń na ofiarowanie.

Warto też zwrócić uwagę na praktykowanie dawnej tradycji dziesięciny, czyli 10 % dochodów z tygodnia, ofiarowanych dla wspólnoty parafialnej i na jej działalność charytatywną.

W wielu miejscach w Kościele powszechnym wypracowano dodatkowe zbiórki w formie drugiej, a czasami także trzeciej składki. Szczególnie odbywa się to po Komunii świętej. W Polsce ta „dodatkowa” składka jest praktykowana w ramach zbiórki do puszek. Można wtedy zaobserwować, że wielkość podstawowej tacy (na życie wspólnoty i jej dzieł charytatywnych) czasami jest niższa niż zbiórka do puszek. Pokazuje to, jak mała jest świadomość i odpowiedzialność wiernych za życie wspólnoty parafialnej, jej egzystencję i rozwój, która powinna mieć przecież pierwszeństwo przed każdą dodatkową zbiórką.

❖ **Procesja na zakończenie liturgii**

Klamrą zamykającą wszystkie procesje jest procesja wyjścia, po której kapłan pozostaje na zewnątrz kościoła, pozdrawiając wiernych, zamieniając z nimi kilka słów, co cieszy się uznaniem i przyjmowane jest z radością przez wielu parafian na świecie. Czy w Polsce jest możliwa do zrealizowania taka praktyka?

❖ **Inne sugestie i spostrzeżenia**

❖ **Ubogacenie liturgii** przez zespół muzyczny, chór parafialny, scholę, kantorów i psalterzystów.

❖ Niezwykłą rolę w przeżywaniu liturgii odgrywa **śpiew całej wspólnoty** liturgicznej. Niestety, w rzeczywistości polskiej jest on często wyrażony w śpiewie jednej osoby, łączącej w sobie funkcję organisty, kantora i psalterzysty. Czasami tworzy się tylko dialog między kapłanem a organistą, bez udziału wiernych. Dzieje się tak, gdy organista sam odśpiewuje głośno stałe części Mszy św., dając niejako przyzwolenie wiernym do milczenia lub, co najwyżej, cichego śpiewu. Dobrze jest uzgodnić z organistą, aby tylko akompaniował części stałe, co mobilizuje wiernych do aktywniejszego włączenia się w śpiew. Podobnie podczas pieśni – organista powinien tylko podprowadzać do śpiewu (dobrze, gdy tekst wyświetlany jest na ekranach). Jeżeli liturgię ubogaca śpiew chóru czy scholii, ważne, aby nie był to

rodzaj występu – należy tak dobrać pieśni, by w śpiew mogli się włączyć wszyscy wierni.

❖ **Komentarze do poszczególnych części Mszy św.** Dobrze, jeżeli są. Ważne, żeby były krótkie. W gotowych wydaniach są one często zbyt długie.

❖ Kolejnym elementem jest **jednolitość prowadzenia liturgii**. Jeżeli np. „Prefacja” jest śpiewana, to „Święty, Święty...” również – nie należy robić miksu. W poszczególne niedziele każda Msza św. powinna być z tą samą: modlitwą eucharystyczną, aklamacją, pieśniami, procesją z darami, melodiami części stałych. Tak, aby w daną niedzielę każdy uczestniczył w tej samej oprawie, niezależnie, na którą godzinę przychodzi.

❖ Poprosić małżonków, aby (po wcześniejszych wskazówkach) pisali **modlitwę wiernych na każdą niedzielę**. Wtedy będzie ona prawdziwym wyrazem prośb tej konkretnej wspólnoty parafialnej.

❖ **„GPS po liturgii”** – na Mszach św. obrzędowych, np. ślubnej, pogrzebowej lub wyświetlanie informacji na ekranach telewizyjnych.

❖ **W czasie Adwentu** można zachęcić do robienia wieńców adwentowych i do uroczystego zapalania kolejnych świec w wieńcu w każdym kościele. Tego doświadczyłem na Jamajce. Przed rozpoczęciem Mszy św. przedstawiciel wspólnoty parafialnej po krótkim komentarzu zapala uroczyście pierwszą świecę adwentową, potem drugą, trzecią i czwartą. Jest to kolejny element zaangażowania wiernych świeckich w liturgię.

❖ **3 niedziela Adwentu** – w ramach Tygodnia modlitw o życie chrześcijańskich rodzin projekt duszpasterski: „Życie małżeńskie uczynić Eucharystią”. Po Mszy św. wręczenie projektu i błogosławieństwo par małżeńskich.

❖ **Niedziela, Święto Świętej Rodziny** – odnowienie przyrzeczeń małżeńskich i projekt duszpasterski: „Codzienna modlitwa za męża i żonę słowami Pisma św.”. Po Mszy św. wręczenie projektu i błogosławieństwo par małżeńskich.

❖ **Niedziela, Święto Chrztu Pańskiego** – Parafialny Dzień Odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych i poświęcenia świec chrzcielnych, w tym także dzieciom pierwszokomunijnym. Wszyscy proszeni są, aby przynieść ze sobą świecę chrzcielną.

❖ **8 marca** - po każdej Mszy św. błogosławieństwo kobiet i wręczenie projektu: „Dziękuję Ci, Kobieto”.

❖ **19 marca – specjalna Msza św. tylko dla mężczyzn** i wręczenie projektu: „Ojcowskie zobowiązanie”.

- ❖ **25 marca – Uroczystość Zwiastowania Pańskiego** – podjęcie Dzieła Duchowej Adopcji.
- ❖ **W Niedzielę Palmową** – krótka katecheza przed Mszami św. wyjaśniająca liturgię Wielkiego Tygodnia. W czasie Mszy św. czytanie Męki Pańskiej z udziałem wiernych; na Mszy św. z licznym udziałem dzieci - misterium przedstawione przez dzieci.
- ❖ **12 lipca – wspomnienie św. małżonków: Zelii i Ludwika Martin** (rodziców św. Teresy od Dzieciątka Jezus, patronów małżeństw) – okazja do szczególnej modlitwy za małżeństwa.
- ❖ **Niedziela rozpoczynająca obchody Tygodnia Wychowania** – Parafialny Dzień Książeczek do nabożeństwa. Prosimy wiernych o przyniesienie na Mszę św. swoich książeczek. Wręczenie książeczek dzieciom przygotowującym się do przyjęcia I Komunii św. Na każdej Mszy św. poświęcenie książeczek.
- ❖ **Ostatnia niedziela września – Parafialny Dzień Różańca.** Na każdej Mszy św. poświęcenie różańców, w tym także dzieciom komunijnym. Każdy proszony jest o przyniesienie na Mszę św. swojego różańca.
- ❖ **8 grudnia – Niepokalanego Poczęcia NMP** – Parafialny Dzień Medalika. Na Mszach św. poświęcenie medalików, w tym także dzieciom komunijnym. Wszyscy proszeni są o przyniesienie swojego medalika.
- ❖ W jedną niedzielę na kwartał **błogosławieństwo kobiet oczekujących narodzin dziecka.**
- ❖ **Roczki** – I rocznica chrztu, Komunii św., bierzmowania, ślubu, kapłaństwa, śmierci.
- ❖ **Pierwsza Komunia św.** Zostało wypracowanych wiele programów przygotowania do przyjęcia tego sakramentu. Ważne, aby przygotowaniu dzieci przyswiecało przesłanie ewangeliczne: Pan Jezus błogosławił dzieci na oczach dorosłych. Czasami w duszpasterstwie w Polsce jest odwrotnie: nauczamy dzieci, a błogosławimy dorosłych, przez co trudno jest oczekiwać owoców takiej formacji. Potrzeba spotkań formacyjnych dla rodziców, docierania do nich w różnych formach. Cała ceremonia I Komunii św. powinna być przeżywana przez całą wspólnotę parafialną. Pięknym zwyczajem w Ameryce jest to, że dzieci po jednej z Mszy św. wychodzą przed kościół i wręczają wiernym karteczki ze swoim imieniem z prośbą o modlitwę w ich intencji. Kierowana jest także do dorosłych prośba, aby w krótkim liście podzielili się z dziećmi swoim doświadczeniem wiary.

- ❖ W niektórych parafiach jest większa liczba zamawianych Mszy św. Można zaproponować Msze św. w intencjach zbiorowych i po Mszy św. nabożeństwo, np. w środy po Mszy św. Nowenna do Matki Bożej Nieustającej Pomocy, czy w piątek – Koronka do Bożego Miłosierdzia.
- ❖ Cykliczna Msza św. w tygodniu w języku angielskim (lub w innym) dla chętnych parafian, jako przygotowanie do uczestnictwa we Mszy św. poza krajem.

5.2.4. Namaszczenie chorych

Sakrament namaszczenia chorych jest również często niedowartościowany. Na pewno istnieje potrzeba wyjaśniania wiernym istoty tego sakramentu. Ważny jest także sposób jego udzielania - powinien być on tak celebrowany, by chory miał świadomość, że to Chrystus, w osobie kapłana, patrzy w jego oczy namaszczając czoło i dłonie. Kapłan dotyka chorego tak, jak to czynił Pan Jezus.

Podczas udzielania sakramentu powinna być cisza. Głośny śpiew pieśni sprawia, że chory, często starszy, z ubytkiem słuchu, nie jest świadomy tego, co się dzieje. W ciszy chory będzie mógł usłyszeć słowa wypowiedane przez kapłana i świadomie na nie odpowiedzieć.

W Kościele w USA bardzo pięknie wyeksponowane są święte oleje do namaszczenia. W specjalnych, oszklonych pomieszczeniach trójstopniowych, wyeksponowane są: olej do katechumenów, olej krzyżma i olej chorych. W Wielki Czwartek podczas Mszy Wieczery Pańskiej są one uroczyście wnoszone i wkładane do tych pomieszczeń blisko prezbiterium. Wierni świeccy przynosząc je, zapowiadają jaki to jest olej. Dzięki temu wierni są bardziej świadomi tego, jak bardzo jest on ważny; lepiej rozumieją, że sakrament jako widzialny znak prowadzi do głębszego poznania niewidzialnej łaski.

Sakrament namaszczenia chorych w kościele może być udzielany cztery razy w roku:

- ❖ w wigilię święta lub w święto patrona parafii,
- ❖ we wspomnienie Matki Bożej z Lourdes – 11 lutego,
- ❖ w święto Matki Kościoła (Misyjny Dzień Chorych),
- ❖ w święto Podwyższenia Krzyża Świętego.

Po Mszy św. można zorganizować agapę dla chętnych chorych i starszych, którzy przyjęli sakrament chorych w kościele.

5.2.5. Małżeństwo

Najlepszą metodą w przygotowaniu par narzeczonych do ślubu jest: „Małżeństwo-małżeństwu, małżeństwo-narzeczeństwu”. Czyli to małżonkowie przygotowują do sakramentu małżeństwa.

Omówienie w czasie homilii projektu do realizowania w małżeństwie: codzienna modlitwa za męża i żonę, „Pięć języków miłości” czy „Życie małżeńskie uczynić Eucharystią”.

Zaproszenie małżonków do świętowania razem ze wspólnotą parafialną ich pierwszej rocznicy ślubu na Mszy św. w niedzielę, która przypada najbliższej ich rocznicy. W modlitwie wiernych uwzględnić wezwanie za tych małżonków.

Życie małżeńskie uczynić Eucharystią

IHS

- ### 1. Bija dzwony

 - Dzwony kościoła zapraszają nas do kościoła na Eucharystię, która jest sercem miłości. Jest źródłem i źródłem świętego charakteru i życia. Jest jak słonece źródłem życiodajnej energii.
 - Bez częstego uczestnictwa w Eucharystii – Łamania Chleba można żyć w małżeństwie, ale nie będzie się aktywnym do ofiarnej miłości względem współmałżonka.
 - Bijać dzwony smach będąc Wiśm smiercią do piękna na Eucharystię. Do kościoła przyjdzie kilka minut wcześniej, a już na pewno – nie spóźnimy się! Zajmijmy miejsce, jeśli to tylko możliwe, usiadając jak najbliższe ołtarza.
- ### 2. Kropielnica

 - W kracie kościoła umieszczona jest kropielnica z wodą święconą. Zanim przekroczym próg świątyni zamierzamy rękę w kropielnicy i kreślimy znak krzyża. Gest ten jest przygotowaniem naszego serca.
 - Fundamentem życia chrześcijańskiego, a stał i małżeństwa, jest chrzest, przez który zostaliśmy obnawieni z grzechu pierworodnego, wstawili się dziećmi Bożymi i zostaliśmy włączeni do Kościoła.
 - Na wodę kropielnicy w kościele zamontuje domową kropielnicę. Czyniąc znak krzyża przy wejściu do domu – Kościoła domowego, zwiększając odpór czystości i jednoczenie w komunie się jedną i najgłębszymi do siebie przynależności.
- ### 3. Płonące świece

 - Na ołtarzu lub obok niego płoną świece, które są symbolem światła Chrystusa. Podczas przygotowania Eucharystii spalają się, przez co stają się coraz mniejsze i jednocześnie coraz bardziej się oświetlają.
 - Małżonkowie uczestnicząc w Eucharystii uczą się spalać, pomniejszać dla siebie nawzajem, jak i wciążyć i nowym zapalenem rozgorzeć swoją miłość.
 - Utrzymajcie także w domu świecę na znak obecności Chrystusa, dla podkreślenia szcgie celebracji rodzinnej i podległej animacji.
- ### 4. Kwiaty

 - Ołtarz ołtarza stoją kwiaty. Są symbolem piękna, okazywania wdzięczności i podległości miłości.
 - Małżeństwo jest jak kwiat, piękne, ale wymagające ciągłego pielęgnowania i troski.
 - W małżeństwie i w domu nie zapomnijcie o kwiatkach, wystrajcie sobie także w ten sposób miłość i wdzięczność.

- ### 5. Wspólny śpiew

 - Śpiew jest wyrazem modlitwy i czynnikiem łączącym całą wspólnotę. Poprzez śpiew na Eucharystii podkreślamy tonację charakteru liturgii: koloryzmy i oddanie czci Bogu, uczestnictwo, wspólnotowość i społeczność.
 - Śpiewamy także małżonkowie, zwłaszcza ich własne i piękne życie małżeńskie, pogłębia harmonizację.
 - Śpiewajcie na Eucharystii całym sercem! Podlegajcie wspólne śpiewanie także w domu rodzinnym, chociażby kołed przy domowym ołtarzu i chacie.
- ### 6. Proceja

 - Na czele procesji eucharystycznej niesiomy krzyż, który stawiamy się przy ołtarzu. Ten krzyż „przemawia” „Piję za was”.
 - Ukrytymy Chrystus wola też do małżeństwa. Piję za was, ale nie w pojedynkę. Piję za was, ale nie w pojedynkę. Piję za was, ale nie w pojedynkę. Piję za was, ale nie w pojedynkę.
 - Modlić się razem, wzajemnie się błogosławić. W sposób piekny i starannie wykonując każdy znak krzyża, odczuwając uwagę na słowa i gesty.
- ### 7. Szata liturgiczna kapłana

 - Kapłan celebrujący Eucharystię ubrany jest w specjalny strój: alby, stulę i ornaty. Ornata jest symbolem „szaty Chrystusa”, który okazuje godność, piękno i wyjątkowość celebracji eucharystycznej. Ornata stulę przebranych w ciągu roku liturgicznego różne kolory: biały (radość i świętość), czerwony (męstwo i Duch Święty), zielony (życie i nadzieja), fioletowy (pokuta i oczekiwania) i różowy (radość).
 - Specjalny strój małżonkowie ubierają w czasie ślubu, są to tzw. szaty godności: garnitur i sukienka ślubna.
 - Pamiętajcie o godnym stroju pochodzącym na każdą Eucharystię – Wiecej Pańskie.
- ### 8. Ołtarz

 - Centralnymi miejscami w czasie Eucharystii są: Stół Słowa Bożego nazywany amboną oraz przykryty białym obrusem Stół Pański nazywany ołtarzem.
 - Dla małżonków te stół są fundamentem ich wzajemnej służby we wspólnocie małżeńskiej i rodzinnej.
 - Życie Waszego małżeństwa przebiega pomiędzy stołami w kościele a stołem w domu rodzinnym i stołem – bożym małżeńskim.
- ### 9. Celebrans - przewodniczący liturgii

 - Celebrans jako przewodniczący Eucharystii kieruje modlitwą ogólną, białkami jak Jesus był autorem modlitwy, jak przewodniczący celebracji liturgii, podlegając i animując modlitwę uczestników w Eucharystii. Modlić się w imieniu wszystkich i za wszystkich.
 - Małżonkowie uczestnicząc w Eucharystii w sposób pełniejszy, świadomi i czynniki modlitwy za siebie, całą wspólnotę i wspólnotę parafialną.
 - W Waszym domu głoszenie odpowiedzialności na przewodniczącym modlitwą jest ołtarz rodzinny. Według Objawienia Kościoła jest on znaczącym aktem rodziny z mandatu Boga. Jego rola przewodnicząca jest dowodząca w ołtarzu, ma być przykładem w świecie, zachęca i animacja.

5.2.7. Msza św. pogrzebowa i ostatnie pożegnanie

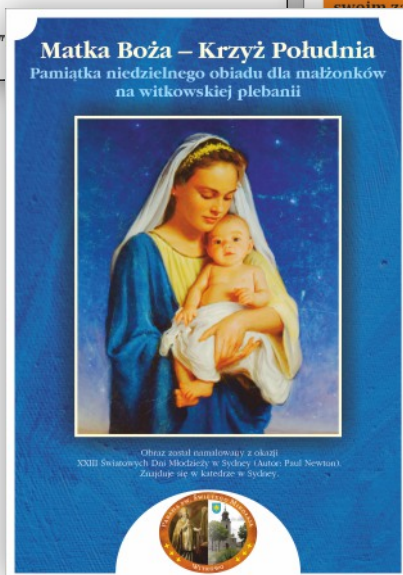
Uczynki miłosierdzia względem duszy i względem ciała bardzo konkretnie wskazują nam, że mamy modlić się za zmarłych i zmarłych pogrzebać. Ta sfera duszpasterstwa wymaga dużej reformy. Sama liturgia pogrzebowa bywa często bardzo słabo przygotowana, nierzadko różnicowana w zależności od tego, czyj pogrzeb jest odprawiany. Cała Msza św. i nabożeństwo pogrzebowe jest wielkim, ciągle niezagospodarowanym polem dla współczesnej ewangelizacji. Nierzadko na pogrzeb przychodzą wierni, którzy są daleko od Kościoła. Z tego powodu ważna jest celebracja Mszy św., a także homilia, która powinna nawiązywać do drogi do świętości każdego z uczestników tego pogrzebu i pobudzać do refleksji nad tym, jak w danym momencie wygląda nasze przygotowanie na spotkanie z Panem Jezusem i odpowiedzi na pytanie, czy jesteśmy na nie przygotowani?

Jako pewien model duszpasterstwa pogrzebowego może posłużyć parafia pw. św. Miłkołaja w Witkowie, gdzie od 2019 roku każda Msza św. pogrzebowa jest odprawiana zawsze w tym samym rytmie, a wszystkie jej części są śpiewane. Przed pogrzebem rodzina wypełnia specjalny kwestionariusz, w którym zawartych jest kilka zdań o zmarłym: jako człowieku, członku rodziny, pracowniku, czy jako katoliku, do których kapłan może nawiązać w czasie kazania. W kwestionariuszu tym znajdują się także propozycje włączenia się rodziny zmarłego w przygotowanie Mszy św. pogrzebowej: poprzez czytanie lekcji, modlitwy powszechnej, zaśpiewanie psalmu czy procesji z darami.

Kwestionariusz zmarłego	Msza św. pogrzebowa
Imię i nazwisko zmarłego: _____	1. Ile lat przeżył? _____
Dzień, miesiąc i rok urodzenia: _____	2. Stan cywilny _____
Data i miejsce chrztu: _____	3. Ile lat w sakramencie małżeństwa? _____
Miejsce zamieszkania: _____	4. Zawód _____
Wyznanie: _____	5. Jako człowiek (np. uczciwy, sumienny): _____
Imiona i nazwiska rodziców zmarłego: _____	6. Jako członek rodziny (np. troskliwy): _____
Imię i nazwisko pozostałego współmałżonka: _____	7. Jako katolik (np. praktykujący, aktywny): _____
Dzień, miesiąc, rok i godzina zgonu: _____	8. Czytanie lekcji: _____
Miejsce zgonu: _____	9. Modlitwa wiernych _____ Ministrantura: _____
Jakich sakramentów udzielono przed zgonem: (ostatnią Komunię św.-wiatyk, sakrament namaszczenia chorych, spowiedź): _____	10. Własne Pismo św. do położenia na trumnie? _____
Przyczyna śmierci: _____	11. Świeca (chrzcielna, gromnica) do postawienia przy paschale? _____
Dzień, miesiąc, rok i godzina pogrzebu: _____	12. Zdjęcie do włożenia w ramkę i na ekranie TV? _____
Grób: nazwa kwatery _____	13. Obrazki pamiątkowe? _____
Rodzaj grobu aktualnego _____ Rząd _____	14. Transmisja przez Internet? _____
Numer aktualny _____ Numer sąsiadującego _____	15. Kto podjedzie pod plebanię po kapłana 30 minut przed Mszą św. pogrzebową i bezpośrednio na pogrzebie go odwiezie? (ważne jest, aby kierowcami nie byli najbliżsi z rodziny, którzy chcą zostać jeszcze dłużej po pogrzebie przy grobie). Można zamówić TAXI. Imię i nazwisko osoby (jeżeli to możliwe): _____ nr tel. _____
Prolongata do _____	16. W przypadku, gdy nikt z rodziny nie poddaje grobie, czy kapłan ma podziękować przybyłym? _____
Odpis aktu zgonu: USC w _____ z dnia _____	17. Czy kapłan ma zaprosić na stypę? Kogo i gdzie? _____
Nr _____	18. Osoba do kontaktu w sprawie pogrzebu. Imię i nazwisko, nr tel. _____
Prosimy o przyniesienie kserokopii aktu zgonu	19. Prosimy pamiętać, że przy załatwianiu formalności należy uścić: tzw. „śmieciowe”, prolongatę za wynajęcie miejsca – wg prawa jest opłacana na 20 lat. Składamy też ofertę dobrowolną z okazji pogrzebu na potrzeby wspólnoty parafialnej.
_____	Prosimy o przyjęcie z rzetelnie wypełnionym kwestionariuszem do biura parafialnego

5.2.6. Nabożeństwa i inne celebracje

- ❖ Uroczyste I Nieszpory I Niedzieli Adwentu.
- ❖ Przed Pasterką montaż słowno-muzyczny, koncert.
- ❖ Peregrynacje relikwii, obrazów po rodzinach.
- ❖ Uroczyste przyjęcie betlejemskiego Światła Pokoju.
- ❖ Nabożeństwo Drogi Światła z procesjami epifanicznymi w każdy piątek w okresie wielkanocnym.
- ❖ I czwartek miesiąca – po Mszy św. wieczornej adoracja Najświętszego Sakramentu i spowiedź z zaproszonym kapłanem.
- ❖ Adwentowy i wielkopostny Parafialny Dzień Pojednania, poprzedzony nabożeństwem pokutnym.
- ❖ Roraty ze śniadaniem, rano w sobotę.
- ❖ Wymienianki roczne raz w miesiącu na specjalnym nabożeństwie za zmarłych, w dzień powszedni wieczorem (poza Mszą św.).

Jak życie pokazuje, nie zawsze bliscy zmarłego są w stanie zaangażować się czynnie w całą liturgię, chociażby ze względu na towarzyszące tej liturgii uczucia i emocje. W tej sytuacji można zaproponować posługę diakonii pogrzebowej, co praktykowane jest w parafii w Witkowie. Przygotowani wcześniej do tej diakonii małżonkowie uczestniczą w każdym pogrzebie. Żona czyta czytanie i modlitwę wiernych, gdy rodzina nie jest w stanie tego zapewnić, a także przed Mszą św. przyjmuje intencje mszalne, dzięki czemu w tym czasie kapłan może posługiwać w konfesjonale; pod koniec Mszy św. czyta ona również zamówione intencje mszalne z parafii, czy spoza parafii. Mąż posługuje przy ołtarzu, jako ministrant.

W ramach pogrzebu można przeprowadzić animację śpiewu, przygotowując odpowiednie zestawy pieśni na wejście, ofiarowanie, Komunię św. i uwielbienie, wyświetlając je na ekranie, a także przygotowując karteczki, tzw. GPS z przebiegiem całej ceremonii.

Rodzinie zmarłego można zaproponować **specjalne obrazki**, które na jednej stronie prezentują patrona parafii, czy zdjęcie prezbiterium kaplicy, w której odbywa się pogrzeb, natomiast na drugiej dane o zmarłym: rok urodzenia, rok chrztu, data przyjęcia sakramentu małżeństwa, data pogrzebu, miejsce spoczynku, prośba o modlitwę za zmarłego - podpisują to duszpasterze wraz z rodziną.

Ciekawą formą praktykowaną w USA jest **Księga kondolencji**. Tradycją w Polsce było składanie kondolencji rodzinie zmarłego przy grobie lecz Covid to zmienił. Dlatego warto wystawić Księgę kondolencji, aby wierni uczestniczący pogrzebie mogli się do niej wpisać i w ten sposób złożyć wyrazy współczucia.

Kolejnym, nie wykorzystanym symbolem Mszy św. pogrzebowej jest położenie Pisma św. na trumnie zmarłego. Może posłużyć temu ten egzemplarz Pisma św., który zmarły używał w swoim życiu. Jeżeli takiego nie ma, można użyć specjalny Ewangeliarz. We wprowadzeniu do homilii można wyjaśnić, że leżące na trumnie Pismo św. jest symbolicznym nawiązaniem do tego, że za życia zmarły karmił się Słowem Bożym, tak, jak my karmimy się nim w czasie tej Mszy św. W „Obrzędy Pogrzebu czytamy: „Na trumnie można położyć Ewangelię lub Pismo święte. Na trumnie kapłana i diakona można ułożyć stułę lub inne symbole przyjęte w diecezji. Jeżeli się kładzie księgę Pisma św. lub inne symbole, należy wyznaczyć kapłana lub ministranta, który przed wyniesieniem trumny z szacunkiem je zdejmie i odniesie do zakrystii”.

W przypadku obrzędów pogrzebowych dorosłych kolorem właściwym w liturgii jest fioletowy, natomiast podczas pogrzebu dzieci ochrzczonych kolor biały. Można jednak dopuścić biały kolor szat liturgicznych na pogrzebie dorosłego, jeśli przed śmiercią wyraził takie pragnienie.

Wartym wykorzystania jest symbol świecy chrzcielnej zmarłego czy towarzyszącej mu gromnicy. Można ją postawić na świeczniku obok paschału i nawiązać do chrztu świętego, do tego, że towarzyszyła mu ona od początku wzrastania w wierze, przy kolejnych przyjmowanych sakramentach, następnie przy umieraniu, a teraz w drodze na miejsce wiecznego spoczynku. Świeca ta może być niesiona przez rodzinę zmarłego do miejsca spoczynku, następnie można ją tam postawić, aby się spaliła - symbolizując życie doczesne zmarłego, które wypaliło się do końca.

W formacji liturgicznej warto zachęcać wiernych do korzystania z **Rytuału rodzinnego rodziny katolickiej**, który wskazuje w jaki sposób w małżeństwie, w rodzinie można przeżywać wydarzenia roku liturgicznego. Jednocześnie Rytuał może być też inspiracją dla duszpasterstwa parafialnego podpowiadając, w jaki sposób przeprowadzić daną celebrację liturgiczną.

5.3 Diakonie: posługa miłości – budowanie wspólnoty

Widocznym znakiem służby dla Kościoła jest posługa diakona, która ma swoje miejsce w całym świecie. Niestety, w Polsce jest zaledwie kilkunastu stałych diakonów w parafiach, stąd też katolik polski nie ma tego punktu odniesienia. Często też ucieczką od podjęcia trudu tworzenia diakonii poprzez duszpasterzy jest stworzenie płatnych etatów w parafii. Ta forma funkcjonowania wspólnoty może szybko przekształcić się w miejsce „usług duszpasterskich”.

Mówiąc o diakoniach można wymienić m.in.:

- ❖ diakonię piękna Domu Bożego,
- ❖ diakonię obrusów ołtarzowych,
- ❖ diakonię kawiarenki parafialnej,
- ❖ diakonię zakrystii,
- ❖ diakonię plebanii,
- ❖ diakonię pogrzebową.

Prostym przykładem funkcjonowania diakonii piękną Domu Bożego w parafii może być parafia w Niantic, w diecezji Norwich w USA. Jedna z kobiet zobowiązała się, że będzie dbała o piękno Domu Bożego, troszcząc się o kwiaty jako florystka. Będąc na emeryturze cały swój wolny czas poświęcała zwożeniu kwiatów z ogródków różnych parafian i układaniu z nich kompozycji na ołtarzach w kościele. Funkcjonowało to naprawdę pięknie, przynosząc obustronną korzyść: i parafii, i tej pani, która w ten sposób realizowała siebie oraz miała zagospodarowany swój wolny czas.

Diakonia plebanii to wyraz troski całej wspólnoty parafialnej o duszpasterzy. Diakonia ta wspiera kapłanów w troskach życia codziennego, dba o opierunek, porządek na plebanii i w pomieszczeniach duszpasterskich.

Ważną rolę w życiu parafialnym każdej parafii odgrywa zaplecze duszpasterskie – miejsce do spotkań, wspólnego spożywania posiłków. Jednym z takich miejsc może być **parafialna kawiarenka**. Takie kawiarenki czy „stołówki” funkcjonują w wielu miejscach na świecie, a coraz częściej także w Polsce. Prowadzą je charytatywnie różne grupy apostołskie, począwszy od Caritas. Serwowanie posiłków jest okazją do budowania wspólnoty, ale także do dzielenia się tym wszystkim, na czym polega apostołstwo danej grupy. Kawiarenkę może także prowadzić specjalnie do tego powołana diakonia.

Parafialne Rekolekcje Mażeńskie (od piątkowego wieczoru i przez całą sobotę i zakończenie niedzielą Mszą św. parafialną).

KAWIARENKA PARAFIALNA

Czynna w każdą niedzielę: 8.30-12.00

Cel:

- ◆ Integracja parafii
- ◆ Prezentacja grup apostołskich

Zapraszamy

Przedświąteczne, parafialne spotkanie dla Seniorów

Serdecznie zapraszamy Seniorów na przedświąteczne spotkanie w IV Niedzielę Adwentu, 22 grudnia 2019 r., Sala św. Wojciecha (od godz. 15.00).

W programie:

- wspólna modlitwa, rozmowa oraz koledowanie przy świątecznym stole,
- występy zaprzyjaźnionych muzykantów,
- aromatyczne ciasta z przepyszną kawą i herbatą.

Koordynatorki i inicjatorki spotkania:
Pani i Maria Paszek

696 796 784 lub 607 452 383

Duszpasterze parafii pw. św. Mikołaja w Witkowie zapraszają na

Parafialną Randkę Mażeńską z wodzirejem

Dom Katolicki,
31 grudnia 2019 r. godz. 20.00-1:00

Zapisy i szczegółowe informacje:
Pani Grażyna Zaryczna, tel. 693 392 803 (po 20:00)

Parafia pw. św. Mikołaja
 ul. Stary Rynek 15, 62-230 Witkowo
 www.parafiawitkowo.pl, FB: Parafia pw. św. Mikołaja w Witkowie
 e-mail: witkowo7@archidiecezja.pl, tel. 61 477 81 71

Niedzielny obiad duszpasterzy z małżonkami z parafii na plebanii.

W USA Stanach w jednej z diecezji drukowano w jednolitej formie (z fragmentami Pisma św. i opracowanym graficznie specjalnym logo) certyfikaty potwierdzające przyjęcie kolejnych sakramentów, a następnie udostępniano je wszystkim parafiom. W parafii pw. św. Mikołaja w Witkowie podobne certyfikaty wręczane są z okazji przyjęcia sakramentu chrztu św., pierwszej spowiedzi św., pierwszej Komunii św., bierzmowania, sakramentu małżeństwa oraz rocznicy święceń kapłańskich. Są one personalizowane, znajdują się na nich różne przesłania z logo zaczerpniętym z miesiąca misyjnego w 2018 roku: Ochrzczeni i posłani, Bierzmowani i posłani, Eucharystia i posłanie, Złączeni i posłani, Powołani i posłani, Namaszczeni i posłani, Pojednani i posłani.

Dużym ułatwieniem dla sprawnego funkcjonowania duszpasterstwa parafialnego jest szczegółowy pogląd socjologiczny na daną parafię. Pomocne są tutaj programy komputerowe, m.in. program Fara. Zebrana w programie baza danych jest bardzo pomocna przy planowaniu i podejmowaniu różnych inicjatywy duszpasterskich. Przykładowo w jednej z parafii dla Polaków we Francji kapłan korzystając z zebranych danych w prosty sposób przygotowuje dla swoich parafian zaproszenia na różnego rodzaju uroczystości: urodziny, rocznice ślubu itp. Także w Polsce spotkałem się z parafiami, gdzie co miesiąc zapraszane są na Mszę św. osoby, które przeżywają różnego rodzaju rocznice czy jubileusze. Podobnie w parafii w Witkowie, gdzie zapraszani na wspólną modlitwę jubilaci otrzymują dodatkowo certyfikat będący pamiątką danej rocznicy, jak np.: Pierwszej rocznicy chrztu św., Komunii św., bierzmowania, małżeństwa. W intencji zmarłych odprawiane są także Msze św. w pierwszą rocznicę ich śmierci.

Biuro parafialne. Na różnych spotkaniach z kapłanami słyszałem, że Biuro Parafialne jest ważnym elementem ewangelizacyjnym. Trudno mi się z tym zgodzić. Na podstawie swojego, co prawda jeszcze krótkiego doświadczenia pracy w parafii, uważam, że Biuro Parafialne jako miejsce związane z dokonywaniem spraw formalnych, powinno takim właśnie pozostać – miejscem do wydawania zaświadczeń, przyjmowaniu ofiar. Dobrze, gdyby i tutaj posługiwała osoba świecka. W innym wypadku kapłan zostaje przez wiernych postrzegany jako urzędnik i kojarzony wyłącznie z dokumentami i finansami parafii.

6. Aby Liturgia nasza była piękna

1. Przychodzimy do zakrystii przez kościół.
2. Zakrystianie przygotowują szaty liturgiczne i pomagają w ubiorze celebransa.
3. Mszę św. rozpoczynamy punktualnie.
4. Wszystkie nasze Msze św. są śpiewane. Przewidziane części celebransa z wiernymi celebrans mówi przyciszonym głosem. Podobnie dotyczy to koncelebransa podczas Przeistoczenia.
5. Minutę przed rozpoczęciem Mszy św. odmawiamy modlitwę, która zamieszczona jest na tablicy.
6. Procesję rozpoczynają (jeżeli są - to Rycerze Kolumba) najniżsi ministranci i następnie lektorzy, a na koniec szafarze i celebrans.
7. Klękamy przed tabernakulum (nie skłaniamy się), odwracamy się do ołtarza i czynimy skłon, następnie celebrans podchodzi do ołtarza i go całuje.
8. Po krótkim wprowadzeniu do Eucharystii zapowiadana jest intencja (gdzie jest koncelebra nie wymieniamy, który kapłan jaką intencję odprawia). Zwracamy bardziej uwagę na wprowadzenie do aktu pokutnego i zachowujemy chwilę ciszy przed samym aktem pokutnym.
9. Podczas śpiewu *Chwała na wysokości* czynimy skłon na słowa „Jezu Chryste”, a podczas Credo „I za sprawą Ducha Świętego...”.
10. Kolekta. Po wezwaniu *Módlmy się...* chwila ciszy
11. Czytania czytają lektorki i lektorzy. Z zasady pierwsze czytanie lektorki, drugie lektor. Czynimy wszystko, aby nie czytała jedna osoba dwóch czytań czy też czytania i modlitwy wiernych. Szafarzy prosimy, aby posługiwali jako lektorzy jedynie, gdy nie ma lektorów.
12. Homilię mówimy na każdej liturgii. Po homilii zachowujemy chwilę milczenia.
13. Podczas Modlitwy wiernych, którą czyta lektor, kapłani nie dodają swoich prośb (swoje prośby, jeśli takie mamy, przekazujemy czytającemu przed Mszą św.). Stosujemy różne formy wezwań: *Ciebie prosimy...*, *Kyrie eleison...*, *O Panie mój tego dnia chciej wysłuchać modlitwę* lub śpiewamy werset zaproponowany w danej modlitwie.
14. Podczas ofiarowania darów ministranci przynoszą do ołtarza mszał, kładą na ołtarz mikrofon, rozkładają korporał, stawiają obok korporału patenę z hostią (nie na korpolale!) i kielich oraz puryfikaterz, palkę kładą obok korporału. W niedziele używamy dużej hostii, a w pozostałe dni mniejszej wraz z komunikantami.
15. Podczas ofiarowania darów celebrans siedzi na miejscu przewodniczenia aż do czasu, gdy wszystko zostanie położone na ołtarz, wówczas podchodzi do ołtarza

- czyniąc skłon. Następnie kolektanci wychodzą z zakrystii do zbierania ofiar, zatrzymując się na chwilę przed ołtarzem, by razem uczynić skłon.
16. Ministranci podający ampułki z wodą i winem oraz do lavabo przed odejściem czynią skłon (celebrans się nie skłania). Ministranci podchodzą tylko do początku ołtarza.
 17. Przy mszale towarzyszą nam najczęściej manduktorzy (ministranci księgi). Celebransa prosimy o cierpliwe poczekanie aż przewrócą kartki na odpowiednią część.
 18. Jeżeli Prefacja jest recytowana to cała. Nie stosujemy mix-u (np. początek śpiewany, potem recytowanie). Gdy recytujemy prefację, to wówczas recytowane jest także *Święty, święty...*
 19. Aklamacje po Przeistoczeniu – wierni znają wszystkie cztery.
 20. Po doksologii oprócz Amen, śpiewamy także z organistą potrójne Amen.
 21. „Znak pokoju” przekazujemy słownie: „Pokój z Tobą” i gestem: patrzymy w oczy i podajemy rękę osobie z prawej i z lewej strony.
 22. Komunia św. Główny celebrans odwraca się, staje na środku i udziela Komunii najpierw Służbie liturgicznej. Wszyscy przyjmujący Komunię św. proszeni są o ustawienie się jeden za drugim oraz o przyklęknienie przed przyjęciem Komunii św. Następnie kapłani i szafarze udzielają Komunii wiernym.
 23. Po Komunii św. puryfikację czynimy z boku ołtarza.
 24. Po błogosławieństwie skłaniamy się do ołtarza, następnie go całujemy, odwracamy się i przyklękamy przed tabernakulum (nie skłaniamy się).
 25. W zakrystii celebrans mówi „Bogu niech będą dzięki”, a resztę modlitwy prowadzi Służba liturgiczna.
 26. Zakrystianie szaty liturgiczne wkładają na swoje miejsce. Ołtarz na dzień przykrywamy narzutą. W zakrystii dbamy o to, aby wszystko było na swoim miejscu, aby był idealny porządek. To nasza wizytówka.

Dekalog Rodziny

- I** **Bierzcie** zawsze udział wraz z całą rodziną w niedzielnej Eucharystii, która jest: źródłem i czerpnięciem katolickiego życia; nadaje właściwy kierunek ludzkiemu działaniu; jest centrum tygodnia i napęta radością na cały tydzień.
- II** **Spoczywajcie** się codziennie ze Słowem Bożym, które czytane jest w danym dniu na Eucharystii. Rozważajcie, co Bóg chce Wam przez nie powiedzieć.
- III** **Wiercie** w moc modlitwy zanoszonej do Boga. Rozmawiajcie z Nim w trakcie dnia, nie tylko w czasie porannej czy wieczornej modlitwy. Odmawiajcie koronkę do Bożego miłosierdzia, różaniec oraz akty strażnicze, np. *Kocham Ciebie Boże, Jezus ofim Tobie, Duchu Święty prowadź, Matko wspomóż nas.*
- IV** **Znajdźcie** codziennie czas na rozmowę ze wszystkimi członkami rodziny. Celebrujcie wspólne postyki. Przynajmniej raz w miesiącu wygospodarujcie czas na randkę małżeńską.
- V** **Dbajcie** o zdrowie fizyczne, psychiczne i duchowe. Nie zatrucujcie swoich organizmów szkodliwymi używkami. Chronicie życie ludzkie od poczęcia, aż po naturalną śmierć. Nie stosujcie przemocy psychicznej i fizycznej wobec siebie nawzajem.
- VI** **Badajcie** świadkami trwania w czystości: myśli, pragnień i czynów. Ukazujcie, że zmysłowość ciała można łączyć z rozumem, pracą nad sobą i modlitwą. Rozmawiajcie o jej znaczeniu z dziećmi.
- VII** **Kontrolujcie** wydatki. W budżecie domowym wygospodarujcie część na potrzeby ubogich i misji. Od najmłodszych lat uczcie dzieci ofiarności.
- VIII** **Dbajcie** o dobre relacje w rodzinie. Słuchajcie się wzajemnie i odnoście się do siebie z szacunkiem. W rozmowach nie podnieście głosu, nie dajcie ponieść się emocjom. Jasno wyrażajcie swoje oczekiwania. Jeśli to możliwe starajcie się je spełniać. Zakładajcie, że druga osoba ma dobre intencje i wybaczajcie sobie nawzajem.
- IX** **Pamiętajcie**, że dzieci choć są darem od Boga, nie są Waszą własnością. Dbajcie o ich wychowanie fizyczne, intelektualne, moralne i duchowe. Towarzysząc im w życiowych wyborach pomagajcie odczytać ich drogę do świętości zgodnie z wolą Boga.
- X** **Miłąjcie** świadomością, że jako małżeństwo i rodzina jesteście *Kościółem domowym* opartym na sakramencie małżeństwa, stając się wzorem życia wiary poprzez małżeństwo; życia miłością poprzez służbę i gotowością oraz życia nadzieją. Niech w Waszym domu nie zabraknie elementów religijnych.

W Dekalogu rodzina jest porwana po Boga

Biuro Pastoralne Rodzin Archidiecezji Gnieźnieńskiej, www.bprgnezna.pl, e-mail: kontakt@bprgnezna.pl

Cechy miłości małżeńskiej i rodzinnej według Papieża Franciszka

Miłość przeżywana w małżeństwie i rodzinie jest nieustanną mocą dla życia Kościoła

- 1. Jest cierpliwa**
 - uczy budować relacje w taki sposób, aby pomóc jej się rozwijać,
 - pomaga zachować równowagę w trudnych sytuacjach.
- 2. Jest życzliwa**
 - uwielbia do czynienia dobra,
 - wyraża się w uczynkach, gdyż słowa są niewystarczające.
- 3. Jest uprzejma**
 - pielęgnuje relacje, buduje więzi społeczne,
 - mówi słowa otuchy, które koią, umacniają, dają pociechę.
- 4. Jest hojna**
 - bardziej zależy jej by kochać, niż być kochanym,
 - każdego obdarowuje: „Darmo otrzymaliście, darmo dawajcie” (Mt 10,8).
- 5. Jest przebacząca**
 - rozumie słabości innych i ma świadomość własnych,
 - na wzór Chrystusa pociesza,
 - nie reaguje ostrych słowami na słabości i upadki.
- 6. Jest ufna**
 - otwiera się i niczego nie ukrywa,
 - prowadzi do wzajemnego wzrostu i otwartości w relacjach.
- 7. Cieszy się z innymi**
 - z dobro drugą osobą, czyni dobro dla drugiego,
 - gdy widzi, że drugimi się powodzi, przeżywa to z radością.
- 8. Wszystkiego przetrzyma**
 - nigdy się nie poddaje wobec wszystkim i wszystkim,
 - nie lęka się i ufać patrzy w przyszłość,
 - nie chwyci urazy; nie pogardzi innymi, nie rani.
- 9. Nie jest zazdrosna**
 - ceni osiągnięcia innych,
 - uwielbia od skupienia się na sobie, zawsze dąży do zgody.
- 10. Nie unosi się pychą**
 - nie patrzy na innych z wyższością, nie jest arogancka,
 - nika mówienia zbyt wiele o sobie i nie chwali się własnymi osiągnięciami.

Na podstawie adhortacji Franciszka „Amoris laetitia” (Al 89-120) oraz katechez: „Pragnienie miłości Boga” przygotowanej w ramach Światowego Spotkania Rodzin w Dublinie w 2018 r. © Franciszek Jabłoński

Osiem Błogosławieństw dla Rodziny katolickiej

- 1. Błogosławiona rodzina, która jest uboga w sercu.**
To rodzina, która życie swoje opiera na Chrystusie, a nie na sobie. Otwiera się na słowo Boga i z niego czerpie siłę do wzajemnej, bezwarunkowej miłości. Nie pragnie „więcej zdrowia niż choroby, bogactwa niż ubóstwa, zaszczytów niż węgdry, życia dłuższego niż krótkiego”.
- 2. Błogosławiona rodzina, która reaguje z pokorną łagodnością.**
To rodzina, która uczy się od Chrystusa – „cichego i pokornego sercem” (Mt 11,29), a jej członkowie odnoszą się do siebie z łagodnością, delikatnie i subtelnie, wnosząc pokój we wszystkie codzienne sytuacje. Lepiej bowiem być łagodnym „albowiem cisi posiadają ziemię” (Ps 37,11), „zostaną wypełnione w ich życiu obietnice Boga”.
- 3. Błogosławiona rodzina, która umie płakać z innymi.**
To rodzina, która nie pozostaje obojętna na ból i adykcję innych, która zgodnie ze słowami „płaczcie z tymi, którzy płaczą” (Rz 12,15) towarzyszy bliźnim w ich smutku i cierpieniu, niesie im pocieszenie – ale nie to, które pochodzi od świata, lecz to, które pochodzi od Jezusa.
- 4. Błogosławiona rodzina, która jest spragniona sprawiedliwości.**
To rodzina, która jest wierna woli Boga w całym swoim życiu, troszcząc się o sprawiedliwość, wspomagając ucieszonego, pokrzywdzonego, stając w obronie wdowy (Jz 1,17). Nie jest interesowna, nie kieruje się wyrachowaniem, nie domaga się w zamian korzyści.
- 5. Błogosławiona rodzina, która postrzeżę i działa miłosiernie.**
To rodzina, która nie ocenia, nie potępia, nie planuje zemsty, lecz niesie przebaczenie. Jest pełna poświęcenia i uczynków miłosierdzia względem siebie i innych.
- 6. Błogosławiona rodzina, która zachowuje serca w czystości.**
To rodzina, która ma serce proste, czyste, potrafiąca zobaczyć to, co jest niewidoczne dla oczu. Nie płami serca kłamstwem, obłudą, pustasłowiem, nieczystością.
- 7. Błogosławiona rodzina, która rozgiewa wolność siebie polęj.**
To rodzina, która występuje się kułomilko, nieparozumień, wzbranzstrzeżenia plotek, nikogo nie wyklucza dąży do jedności. Wnosi pokój Boży do swego domu.
- 8. Błogosławiona rodzina, która akceptuje codzienne drogi Ewangelii.**
To rodzina, która podejmuje trud codziennego życia wiary, wyrzeka się wygody, władzy i doczesnego interesu. Cierpliwie znosi prześladowanie w postaci oszczerstw i fałszerstw. Akceptuje to w zgodzie ze słowami Jezusa, który naucza: „błogosławieni jesteście, gdy z Mego powodu mówią kłamliwie wszystko złe na was” (Mt 5,11).

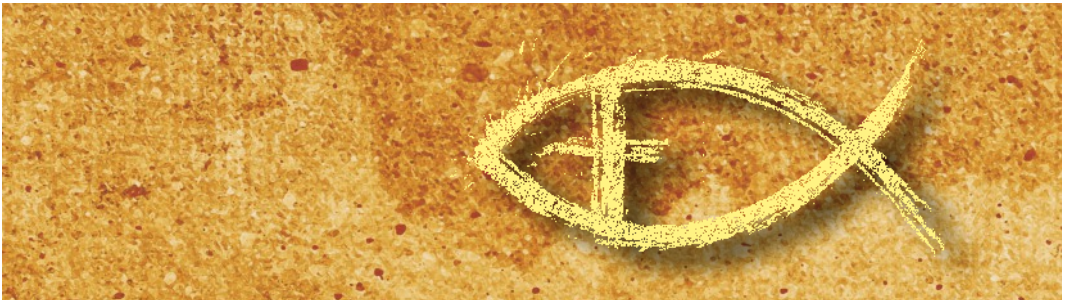
Nieogłoszone błogosławieństwa zawiodły w raporcie o adhortacji papieża Franciszka o „Amoris laetitia et exaltatio” (CE 63-94)

Ikony świętych par małżeńskich

Ikona Agnelli i Priscylli
(na prawej św. Paweł)

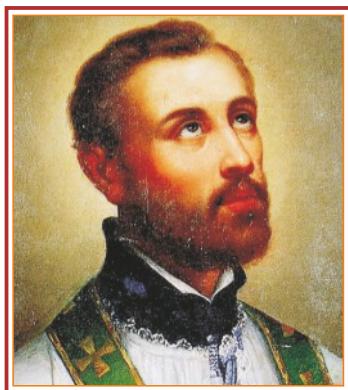
Ikona Ludwika i Zelli i Martin
(obok ich relikwie)

Ikona Ludwika i Marii Quattrochi
(obok ich relikwie)

Patroni misyjni i wielcy polscy misjonarze

Święty Franciszek Ksawery

1. **Święty Franciszek Ksawery** – urodził się 4 kwietnia 1506 r. w Hiszpanii. Był współzałożycielem Towarzystwa Jezusowego (jezuitów). Za życia święty sam był misjonarzem Japonii, Indii i Chin. Miejscem pierwszego postoju świętego w Japonii była Kagoshima. W czasie jego misyjnych wypraw towarzyszył mu Samuraj Andziro, który po swoim nawróceniu przyjął imię Paweł od Świętej Wiary. Św. Franciszek Ksawery zmarł na wyspie Sancjan, niedaleko Chin. Jest jednym z głównych patronów misji. Osobowość świętego i jego sylwetkę możemy poznać bliżej z licznych listów, jakie po sobie pozostawił.

Strategia ewangelizacyjna Świętego Franciszka

Przechodził z wioski do wioski, nauczał, potem odbierał wyznanie wiary, chrzczył, a następnie kazał niszczyć świątynie pogańskie. Udzielał chrztu seryjnie, bez większego przygotowania. Jego metoda pracy misyjnej polegała przede wszystkim na wyjaśnianiu prawd wiary i to przeplatał modlitwami. Chodził po placach i ulicach z dzwonkiem. W ten sposób zwoływał do kościoła, na lekcje religii, szczególnie zapraszał i gromadził dzieci. Następnie śpiewał z nimi modlitwy, np.: Dziesięć Przykazań i *Ojciec Nasz*, objaśniał wszystko punkt po punkcie. Do tego stopnia zapadało to w serca i umysły, że ludzie chodzili po mieście i nucili sobie np.: Dziesięć Przykazań. Zakładał też seminaria duchowne.

O jego gorliwości i trosce o drugiego człowieka świadczy choćby to, że gdy nocował pod jednym dachem z kimś, kto był chory, to zawsze spał obok tego chorego człowieka, aby w każdej chwili służyć mu pomocą. Dużo też zebrał na potrzeby biednych i potrzebujących. Poznając wiele nowych terenów, wspierał rozwój mieszkańców. Nie był jednak człowiekiem inkulturacji, nie odnajdywał w religiach tradycyjnych ziaren prawdy Słowa Bożego. Był pocieszycielem dla innych i cierpliwy wobec słabości ludzkich, czego przykładem

*Święta Teresa
od Dzieciątka Jezus*

może być to, że zapraszał do siebie osoby żyjące w związkach niesakramentalnych. W mieszkaniu św. Franciszka Ksawerego widniał napis: **Zwycięz sam siebie!**

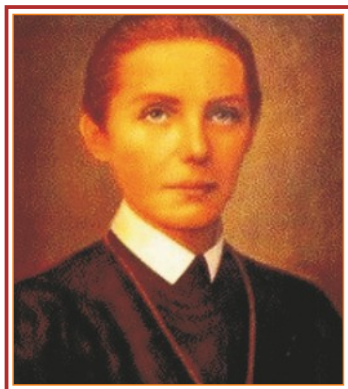
Wyruszył do Chin. Bardzo trudna i ciężka podróż oraz zabójczy klimat spowodował, że święty rozchorował się na wyspie Sancian i w nocy z 2 na 3 grudnia 1552 r. zmarł w 46. roku życia. Umierał w ubogiej chatce, a w ostatniej godzinie za towarzysza miał tylko drewniany krzyż i Andziro. Na szyi miał zawieszoną relikwię św. Tomasza Apostoła, formułę profesji zakonnej i autografy swoich przyjaciół – jezuitów, które wyciął z ich listów. Mimo upałów ciało przez kilka miesięcy zostało nienaruszone i przewieziono je do Indii do Goa, do kościoła jezuitów. Do dzisiaj spoczywa tam w mauzoleum przy ołtarzu. Relikwię ramienia świętego przesłano do Rzymu, gdzie znajduje się w kościele jezuitów, w ołtarzu św. Franciszka Ksawerego.

Zasługi Świętego Franciszka

Św. Franciszek nawrócił kilkadziesiąt tysięcy pogan. Jako pierwszy misjonarz europejski stanął na ziemi japońskiej i chińskiej, zdobywając dla Chrystusa pierwszych neofitów. Największą zasługą św. Franciszka dla Kościoła Chrystusowego było to, że na najdalszych krańcach świata głosił Dobrą Nowinę. Na misjach pracował 10 lat, z czego większość były to podróże. Jednak wystarczyło to, by został nazwany Apostołem Indii i Założycielem Kościoła w Japonii.

Został kanonizowany w 1822 r., zaś jego wspomnienie liturgiczne obchodzimy 3 grudnia. W 1910 r. papież Pius X ogłosił św. Franciszka patronem Dzieła Rozkrzewiania Wiary, a w 1927 r. papież Pius XI ogłosił tego wielkiego świętego wraz ze św. Teresą od Dzieciątka Jezus głównym patronem misji katolickich.

2. Święta Teresa od Dzieciątka Jezus – urodziła się 2 stycznia 1873 r. we Francji w miasteczku Alençon, w rodzinie państwa Martin. Jej ojciec Ludwik był zegarmistrzem, zaś matka Zelia koronkarką. W wieku 15 lat wstąpiła do karmelu i tam przyjęła imię zakonne Teresa od Dzieciątka Jezus i Najświętszego Oblicza. Słowa, które często powtarzała św. Teresa, brzmią: „W sercu Kościoła będę miłością! Będę ją przyjmować, ożywiać, aby mogła się rozlewać, bo całym sensem istnienia Kościoła jest objawiać światu nieskończoną miłość Ojca”.

*Błogosławiona
Maria Teresa Ledóchowska*

Misja św. Teresy to ukazywanie wszystkim ludziom, że Bóg jest kochającym Ojcem. Dała ona piękny przykład współpracy misyjnej, jak można ofiarować za misje swoje modlitwy i cierpienia. Modliła się za misjonarzy, pisała do nich listy, ofiarowywała różne, dobre wyrzeczenia, a także, gdy ciężko zachorowała, swoje cierpienia. To wielkie świadectwo wiary, które dała swoim życiem, uczyniło z niej misjonarkę zawsze żywą i działającą pośród ludzi wszystkich kontynentów i wszystkich czasów. Papież Pius XI ogłosił ją świętą w 1925 r., zaś patronką misji została ogłoszona **14 grudnia 1927 r.** Papież Jan Paweł II przy jej grobie powiedział, że „Święta Teresa przywróciła światu świeżość i piękno”. Jej wspomnienie liturgiczne obchodzimy 1 października.

3. Błogosławiona Maria Teresa Ledóchowska – urodziła się w 1863 r. w Austrii. Ojciec był Polakiem, a matka Szwajcarką. Słabe zdrowie nie pozwalało jej stanąć w szeregach aktywnych misjonarzy. Odnalazła jednak swoje miejsce w służbie misyjnej, wykorzystując swój talent pisarski. „Panie oto jestem, pošlij mnie! Niech od tej chwili moje pióro służy tylko apostołstwu, tylko misjom”.

Zrezygnowała z funkcji damy dworu, wystawne życie zamieniła na ubogą izdebkę domu starców, gdzie mieściło się jej redakcyjne biurko. Misyjne oddanie Ledóchowskiej to praca na zapleczu misyjnego dzieła. Stała się echem codziennych problemów i trosk misjonarzy. Głosiła konferencje o potrzebie pomocy biednym Afrykańczykom, przemawiała na kongresach katolików austriackich i niemieckich, pisała artykuły, organizowała spotkania, zbierała ofiary pieniężne, w Krakowie założyła towarzystwo antyniewolnicze z jego filiami. W 1894 r. założyła także sodalicję św. Piotra Klawera dla misji afrykańskiej i wykupienia niewolników. W 1897 r. przekształciła ją w zgromadzenie zakonne zatwierdzone przez papieża w 1910 r.: siostry klawerianki. Maria Teresa wydawała czasopisma: „Echo z Afryki”, „Młodzież Afrykańska”, „Murzynek”. Napisała też katechizm w języku afrykańskim, książki i kalendarze misyjne. Dziś siostry klawerianki tworzą zaplecze misyjne w 21 krajach na wszystkich kontynentach.

19 października 1975 r. została beatyfikowana przez Pawła VI, który powiedział o niej: „Kobieta ta godna podziwu dla jej zapału misyjnego, jej głębokiego ducha wewnętrznego,

Święty Wojciech

jej tak gruntownej działalności, której była duszą, a której misje tak wiele zawdzięczają”. Ewangelizowała poprzez słowo drukowane. Mówiła: „**dawniej nasieniem przyszłych chrześcijan była krew męczenników, a dzisiaj jest nim farba drukarska**”. Wysłała do Afryki przeszło 96 tysięcy książek napisanych przez misjonarzy w różnych językach afrykańskich.

Po beatyfikacji Marii Teresy biskupi w Polsce w 1975 roku wystosowali pasterskie słowo, w którym czytamy: „**Beatyfikacja Marii Teresy poucza nas, że u podstaw świętości apostołskiej znajduje się wzorowe życie rodziny katolickiej, a zwłaszcza dobry wpływ religijny rodziców**”.

Z kolei Jan Paweł II w czasie Mszy św. na Placu św. Piotra w Rzymie w dniu 6 lipca 2000 roku powiedział: „Proszę wszystkich wiernych w Polsce o modlitwę w intencji misjonarzy oraz o powołania misyjne. Czynień to tym chętniej, że dziś przypada liturgiczne wspomnienie bł. Marii Teresy Ledóchowskiej, zwanej **Matką Afrykanów, patronki misyjnej współpracy w Polsce**, założycielki sióstr klawerianek, której 25-lecie beatyfikacji obchodzimy w tym roku. Wielkie jest bogactwo duchowe i wielkie są możliwości Kościoła w Polsce. Trzeba z tego skarbcza zaczerpnąć, aby skutecznie wspomóc bratnie Kościoły w Afryce, Ameryce, Azji, a także w Europie”. Na prośbę biskupów polskich papież ogłosił ją **20 stycznia 1976 r. patronką współpracy misyjnej w Polsce**.

Jej liturgiczne wspomnienie obchodzimy 6 lipca.

4. Święty Wojciech – urodził się ok. 956 r. w Libicach w Czechach. Wykształcenie otrzymał w szkole katedralnej w Magdeburgu pod opieką św. abp. Adalberta (którego imię z wdzięczności przybrał w czasie bierzmowania). Świecenia kapłańskie przyjął w 981 r., zaś w 983 r. sakrę biskupią. Jako biskup Pragi zasłynął ze skromności, dobroczynności okazywanej chorym i ubogim, przez wykupywanie niewolników z rąk żydowskich handlarzy. Pod koniec 996 r. za zgodą cesarza Ottona III wyruszył do Polski z zamiarem podjęcia pracy misyjnej. Ekipa misyjna, w skład której wchodził: św. Wojciech, jego brat bł. Radzim, Benedykt Bogusz i 30 zbrojnych wojów dla osłony, wyruszyła w kierunku Gdańska wiosną 997 r. Przez kilka dni w Gdańsku św. Wojciech prowadził katechezę i chrzczył. W połowie kwietnia skierował się na teren pruski. **Po pięciu dniach, 23 kwietnia 997 r., św. Wojciech zdecydował się ponowić wyprawę. Około południa bł. Radzim odprawił Mszę św., kiedy odpoczywali, napadł na nich oddział pruski.** Św. Wojciecha przebito siedmioma włócz-

niami, odcięto głowę, a ciało wrzucono do pobliskiej rzeki. Puszczeni wolno bł. Radzim i Benedykt powrócili do Bolesława Chrobrego, który wykupił ciało męczennika na wagę złota i kosztowności. **W 999 r. papież Sylwester II kanonizował św. Wojciecha i utworzył metropolię gnieźnieńską pod patronatem męczennika.** Relikwie świętego spoczęły najpierw w Trzemesznie (w założonym przez niego klasztorze benedyktyńskim), później w Gnieźnie, w katedrze. Jest patronem Polski, Archidiecezji Gnieźnieńskiej i miasta Gniezna.

Wspomnienie liturgiczne obchodzimy 23 kwietnia.

5. Święty Jan Paweł II (1920-2005)

Papież Jan Paweł II nazywany jest misjonarzem świata i papieżem rodziny. Jego pontyfikat trwał 27 lat (1978-2005). Odbił aż 104 pielgrzymki apostolskie, głównie do krajów misyjnych. Był papieżem, który chciał być blisko tych, którzy Jezusa jeszcze nie poznali. Wydał **ważną encyklikę dla rozwoju misji w Kościele – *Redemptoris missio*.** Kanonizowany wraz z Janem XXIII 27 kwietnia 2014 r.

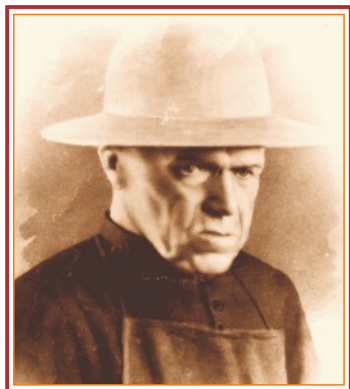
Jego wspomnienie liturgiczne obchodzimy 22 października.

6. Misjonarze polscy

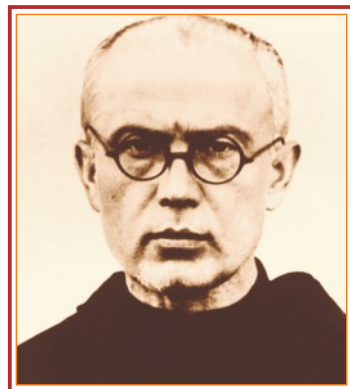
6.1. Święci: Mateusz, Izaak i Krystyn, pierwsi polscy męczennicy - misjonarze (+1002)

W 1001 r. zaprzyjaźniony z księciem Bolesławem Chrobrym cesarz niemiecki Otton III zaproponował założenie na naszych ziemiach klasztoru, który głosiłby Słowianom Słowo Boże. Benedykt i Jan (pochodzący z Włoch), po przybyciu na dwór Bolesława Chrobrego w początkach 1002 r., założyli pustelnię na terenie, który im podarował król - we wsi Święty Wojciech (obecnie Wojciechowo) pod Międzyrzeczem. Wkrótce dołączyli do nich **Polacy możnego rodu (może nawet książęcego): żarliwi religijnie, rodzeni bracia Mateusz i Izaak - nowicjusze, Krystyn - klasztorny sługa,** pochodzący prawdopodobnie z pobliskiej wsi.

Eremita zobowiązali się do pustelniczego trybu życia, a przede wszystkim do prowadzenia pracy misyjnej. Święci Benedykt, Jan, Mateusz, Izaak i Krystyn w nocy z 10 na 11 listopada 1003 r. zostali napadnięci przez zbójców i wymordowani. Kult męczenników zaczął się już od ich pogrzebu, na który przybył biskup poznański Unger. Wkrótce potem, w 1006 r., św. Brunon napisał „Żywot pięciu braci męczenników”. Są to pierwsi męczennicy polscy wyniesieni na ołtarze. W poczet świętych wpisał ich Jan XVIII. Patronują diecezji zielonogórsko-gorzowskiej.

*Błogosławiony
o. Jan Beyzym SJ*

*Święty Maksymilian
Maria Kolbe*

6.2. Błogosławiony ojciec Jan Beyzym SJ (1850-1912)

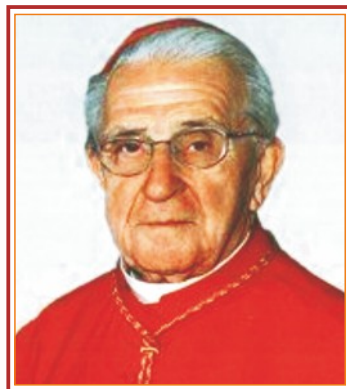
Ojciec Jan był misjonarzem z zakonu księży jezuitów pracujący na początku XX wieku na Madagaskarze. Urodzony na Wołyniu, zmarł w 1912 r. z wyczerpania organizmu. Swoim surowym trybem życia, pomimo choroby, oddawał się całkowicie bliskim na Madagaskarze. **„Posługacz trędowatych” – tak pisała o nim prasa po jego śmierci. „Są takie przymusowe prace, na jakie nawet zbrodniarzy się nie skazuje, a ojciec Jan Beyzym pokochał je całym sercem”.** Jest on prekursorem współczesnej opieki nad trędowatymi. Jego szpitale do dziś odgrywają ważną rolę na Madagaskarze. W dziejach tamtejszej misji ojciec Jan Beyzym był pierwszym księdzem, który zamieszkał wśród trędowatych, dzieląc z nimi naznaczony cierpieniem los.

6.3. Święty Maksymilian Maria Kolbe OFM Conv. (1894-1941)

Ojciec Maksymilian znany jest głównie z gestu heroicznej miłości w Oświęcimiu. Swoje niedługie życie oddane Chrystusowi przez pośrednictwo Niepokalanej zakończył w bunczce głodowym obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu 14 sierpnia 1941 r. Niewiele o nim wiadomo z okresu poprzedzającego obóz. Opuścił Polskę i przez sześć lat jako misjonarz przybliżał w Japonii ludzi do Chrystusa, powierzając ich Maryi. W 1930 r. przybył do Nagasaki, gdzie zgodnie z zamierzeniami wybudował japoński Niepokalanów. Miesiąc później wydał pierwszy numer „Sei-bo no Kishi” (japońska nazwa „Rycerza Niepokalanej”). Św. Maksymilian był przekonany, że ewangelizacja przez prasę może przynieść oczekiwane owoce w kraju, który posiada jednolity język i rozwinięte czytelnictwo. Cały swój wysiłek skupił na drukarni i wydawnictwie. **Dwie trzecie objętości tego pisma było wykładem wiary katolickiej oraz listami niechrześcijan stawiających zarzuty i pytania, na które w czasopiśmie otrzymywali otwartą odpowiedź.** Od czasów wydawania czasopisma w Nagasaki zanotowano wzrost nawróceń. Ojciec Maksymilian troszczył się też o miejscowe powołania. Otworzył w 1931 r. nowicjat i w 1935 r. wyższą szkołę dla duchownych. W seminarium duchownym przygotowywał Japończyków do kapłaństwa.

O. Marian Żelazek SVD

Kard. Adam Kozłowiecki SJ

6.4. Sługa Boży Ojciec Marian Żelazek SVD (1918-2006)

O. Marian urodził się 30 stycznia 1918 r. Jako dwudziestoletni kleryk razem z innymi werbistami trafił na 5 lat do obozu koncentracyjnego w Dachau. Po zakończeniu wojny ukończył studia teologiczne w Rzymie i w 1948 r. przyjął święcenia kapłańskie. W 1950 r. wyjechał na misje do nowej werbistowskiej stacji misyjnej Sambalpur, w północnej części indyjskiego stanu Orisa. Przez pierwsze 25 lat pracował wśród Adibasów (tzw. hinduskich aborygenów) kolejno jako dyrektor gimnazjum misyjnego, sekretarz wszystkich szkół misyjnych w okręgu misji Sambalpur oraz proboszcz małej parafii w miejscowości Bondamunda. Od 1975 r. pracował w Puri nad Zatoką Bengalską w południowej części stanu Orisa. Zbudował tam kościół Najświętszej Marii Panny Niepokalanego Poczęcia i założył kilkusetosobową kolonię trędowatych. Jej mieszkańcy mają zapewnione leczenie, mieszkanie, żywność i pracę. Założył także szkołę podstawową dla dzieci z rodzin trędowatych.

W 1997 r. otrzymał najwyższe odznaczenie polskie za wkład w budowanie mostów między narodami Polski i Indii. W dowód uznania za ponad dwudziestoletnią opiekę nad trędowatymi w Indiach otrzymał we wrześniu 1998 r. doktorat *honoris causa* Akademii Medycznej w Poznaniu. Zmarł 30 kwietnia 2006 roku w wieku 88 lat. Został pochowany 2 maja w indyjskim Dźharsugud. Uchwałą Senatu w 2007 r. uznany został za „godny naśladowania wzór Polaka przełamującego bariery między ludźmi”, za „chrześcijański dialog z hinduizmem, za Jego otwartość, czynienie dobra, bezinteresowne słuźenie najsłabszym, ale także nawiązywanie głębokich i przyjacielskich relacji z elitami wyznającymi hinduizm”.

6.5. Kardynał Adam Kozłowiecki SJ (1911-2007)

Kardynał Adam Kozłowiecki SJ urodził się 1 kwietnia 1911 r. w Hucie Komorowskiej koło Kolbuszowej. 30 lipca 1929 r. wstąpił do Towarzystwa Jezusowego. 24 czerwca 1937 r. w Lublinie otrzymał święcenia kapłańskie. 10 listopada 1939 r. został aresztowany przez gestapo. Przebywał w więzieniach w Krakowie i w Wiśniczu, a następnie w obozach

Wanda Błęńska

koncentracyjnych: w Oświęcimiu i w Dachau. Po wyzwoleniu pozostał na krótko w Europie Zachodniej, gdzie niebawem otrzymał propozycję, aby wyjechać na misje do Afryki. 15 sierpnia 1945 r. złożył ostatecznie śluby zakonne w Rzymie. Do Rodezji Północnej przybył na wiosnę 1946 r. Był tam duszpasterzem młodzieży, a następnie przełożonym zakonnym. 11 września 1955 r. został biskupem. Zwieńczeniem rozwoju chrześcijaństwa na tym terenie było utworzenie w 1959 r. prowincji kościelnej złożonej z 6 diecezji i 2 prefektur apostoelskich. **A. Kozłowiecki został mianowany pierwszym arcybiskupem-metropolitą z siedzibą w Lusace.** Od powstania państwa zambijskiego wnosił kilkakrotnie o zwolnienie go ze stanowiska metropolity. Pragnął, aby zastąpił go rdzenny Afrykańczyk. Nastąpiło to dopiero 29 maja 1969 r. Pozostał w Zambii, gdzie odtąd pracował jako zwykły misjonarz. 21 lutego 1998 r. został wyniesiony do godności kardynalskiej. Zmarł 28 kwietnia 2007 r. w Lusace.

6.6. Sługa Boży dr Wanda Błęńska (1911-2014)

Pani Wanda ur. 30 października 1911 r. w Poznaniu. Pracę na misjach podjęła w 1950 r. W Ugandzie wśród trędowatych pracowała 42 lata. Praca ta była spełnieniem jej najgłębszych marzeń. Jan Paweł II nazwał ją ambasadorką misyjnego laikatu. Była kobietą o niezwykłej osobowości, bardzo zaangażowaną w życie społeczno-misjonarskie. Kobieta dużej wiedzy medycznej. Wśród wielu odznaczeń otrzymała: dyplom Piusa XI za działalność misyjną wśród studentów, *Benemerenti* Jana Pawła II, Krzyż Komandorski z gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski oraz tytuł *honoris causa* UAM w Poznaniu. Została nazwana „matką trędowatych”. Jako jedyna cudzoziemka posiadała stałe obywatelstwo Ugandy. Zmarła 27 listopada 2014 r. (w wieku 103 lat).

6.7. Świętowojciechowi misjonarze (1973-)

Z archidiecezji gnieźnieńskiej pierwszy kapłan diecezjalny, ks. Wacław Maciocha (53 lata), wyjechał na misje do Zambii w 1973 r. W roku następnym przypadły kolejne wyjazdy kapłanów, tym razem do Papui Nowej Gwinei: ks. Andrzej Grzela (lat 35), ks. Zbyszko Hanelt (lat 40) i ks. Kazimierz Muszyński (lat 32). I tak rozpoczęła się misyjna przygoda kapłanów z „wojciechowej” archidiecezji. Pierwsi misjonarze, którzy przetarli szlaki misyjne, swoim świadectwem pociągali na misje innych kolegów. Misjonarze gnieźnieńscy byli

posłani do następujących krajów: Zambii, Papui Nowej Gwinei, Brazylii, Wenezueli, Kamerunu, Kazachstanu, Argentyny, Czadu, Puerto Rico, Peru, Boliwii, na Alaskę, do Malawi oraz na Jamajkę

Spośród misjonarzy z diecezji gnieźnieńskiej wywodzą się dwaj biskupi misyjni: abp Tomasz Peta (Kazachstan) i bp Zygmunt Robaszkiewicz MSF (Madagaskar).

Na misje byli także posyłani świeccy misjonarze: dwa małżeństwa i cztery kobiety oraz trzech wolontariusze misyjni (z Gniezna), którzy przez miesiąc pomagali w Kazachstanie i w Gruzji oraz jeden wolontariusz (z Gozdowa), który pracował w Kamerunie.

Począwszy od 1971 r. kapłani z archidiecezji byli posyłani także do pracy wśród Polonii oraz do pomocy duszpasterskiej w różnych innych diecezjach na świecie: do Anglii, Irlandii, USA, na Białoruś i Litwę, do Rosji, Czech, Albanii, Kanady, Gruzji, Szwecji, Finlandii, Rumunii, Niemiec, Francji, Holandii i Belgii.

IV Archidiecezjalny Kongres Misyjny, Gniezno 2004

Literatura

1. ANDRZEJAK A., RÓŻAŃSKI J., *Medycyna i ewangelizacja. Rozmowy z Wandą Błęską*, Poznań 1996.
2. BUTERA L., *Z Afryką w sercu. „Z listów św. Daniela Comboniego”*, Kraków – Warszawa 2009.
3. CIEŚLAK S., *Kardynał Adam Kozłowiecki*, Kraków 20008.
4. CZERMAK K., *Misje odnawiają Kościół*, Tarnów 1996.
5. DRAŹEK C., *Błogosławiony Ojciec Jan Beyzym SJ posługacz trędowatych*, Kraków 2002.
6. DRAŹEK C., *Posługacz trędowatych*, Kraków 1977.
7. DUQUESNE J., CAYROL A. (red.), *Siostra Emmanuela. Mam sto lat i chciałabym wam powiedzieć...*, Kraków 2009.
8. GOGOLA Z., *Wperuwiańskie Andy z pokojem i dobrem*, Kraków 2001.
9. GÓRSKI J., *Jan Paweł II misjonarz świata*, Katowice 2006.
10. JABŁOŃSKI F., *Błogosławione Stopy. Świętowojechiechowi Misjonarze*, Warszawa 2007
11. KOCIEŃKA W., Kałuża H. (red.), *„Namaste”, Ojciec Marianie. Z okazji 50-lecia kapłaństwa i pracy misyjnej o. Mariana Żelazka SVD*, Nysa – Chludowo 1998.
12. KOWALÓW W.J., *Spotkałem człowieka. Ks. Władysław Bukowiński w pamięci wiernych i przyjaciół*, Biały Dunajec – Ostróg 2001.
13. KOZŁOWIECKI A., *„Moja Afryka, moje Chingombe”*. *Dzieje misjonarza opisane w listach do Przyjaciół*, Kraków 1998.
14. KRASICKI J., SUJKA A. (red.), *Drogami Miłosierdzia. Posługa misyjna ojca Mariana Żelazka SVD*, Warszawa 2008.
15. KRASICKI J., *W świętym mieście Puri*, Warszawa 1998.
16. LIZALDE J.L., *Wszyscy święci Afryki*, Kraków – Warszawa 2004.
17. MAASBURG L., *Matka Teresa. Cudowne historie*, Poznań 2010.

18. *Maria Teresa Ledóchowska i misje*, w: *W nurcie zagadnień posoborowych*, t. IX, Warszawa 1977.
19. MOLEWSKA J., PAWELECM., *Wanda Błęńska. Spełnione życie*, Poznań 2012.
20. MUTH-OELSCHNER B., *Gdzie miłość leczyła trąd. Misjonarze, którzy tworzyli historie Damian de Veuster [Hawaje]*, Warszawa 2009.
21. PERRIER J., *Człowiek, który wierzył w przyszłość. Kardynał Lavigerie 1825-1892*, Natalin 2010.
22. PIOTROWSKI J., *Ośmielili się pójść z Ewangelią...*, Warszawa 2002.
23. PRZYPOLSKA J., *Znaki Chrystusowej miłości. Matka Teresa z Kalkuty*, Warszawa 2003.
24. SZYSZKA T. (red.), *Ojciec Marian Żelazek SVD Ojciec Trędowny*, Warszawa 2008.

Wykłady z misjologii dla nowicjatu i postulatu siostr pallotynek w Gnieźnie

Zakończenie wykładów z misjologii, PWSD Gniezno 2009

Święta Matka Teresa z Kalkuty

Święta Matka Teresa z Kalkuty w Gnieźnie w 1984 roku

Wkład Kościoła w Polsce w dzieło misyjne

1. Posyłanie misjonarzy

Polska od zarania chrześcijaństwa, sama potrzebując misji i misjonarzy, popierała misje wśród pogan. Dowodem tego jest misja **św. Wojciecha do Prus**, wyposażona i wspierana przez Bolesława Chrobrego w 997 r. Wśród **pierwszych misjonarzy, którzy w 1003 r.** ponieśli śmierć męczeńską koło Międzyrzecza Wielkopolskiego, było trzech Polaków: Mateusz, Izaak i Kryspin. Przygotowywali się do głoszenia Ewangelii swym rodakom.

Polska przejęła opiekę **nad misjami w Persji** (na terenie dzisiejszego Iranu), dzięki czemu od 1638 r. do początków XVIII wieku pracowało tam 11 polskich misjonarzy jezuitów i 7 karmelitów. Pierwszym polskim misjonarzem w Japonii był jezuita Wojciech Męciński, zmarły śmiercią męczeńską w 1643 r. Także w chińskiej misji w XVII w. brali udział polscy jezuiti: Andrzej Rudomin, Mikołaj Smogulecki, Michał Piotr Boym, Jan Chrzyciel Bąkowski, łącząc zakładanie Kościoła z rozwojem kultur narodowych (akomodacja).

W średniowieczu Polacy podejmowali pracę misyjną na kolejnych terytoriach, takich jak: **Litwa, Żmudź, Jadźwierz (Podlasie), Ruś, Pomorze**. W II połowie XIX wieku oraz na początku XX wieku zainteresowania misyjne Polski zwracają się w kierunku Dalekiego Wschodu. Jeszcze bardziej rozszerzają się w okresie międzywojennym. Polskich misjonarzy widzimy bowiem już na wszystkich kontynentach. Na misjach pracowało wówczas 210 sióstr zakonnych z Polski (według danych z 1933 r.) oraz 263 ojców, braci i kleryków (według danych z 1937 r.). Szczegółowo ten czasokres omawia książka misjologa **śp. ks. dr. Ambrożego Andrzejaka „U początków ruchu misyjnego w Polsce”**. W książce tej autor prezentuje wkład Kościoła w Polsce w rozwój dzieła misyjnego w okresie międzywojennym m.in. na przykładzie działalności **bp. Kazimierza Kowalskiego (1886-1972)**.

Za tradycyjnie polskie terytoria misyjne w okresie międzywojennym uchodziły placówki misyjne: w Rodezji, w Shentehfu i Wenchow (Chiny), na Sachalinie (Rosja) i w Nagasaki (Japonia).

Po II wojnie światowej pierwsi misjonarze (werbiści) wyjechali **w 1965 r. do Indonezji**. W 1970 r. na misjach pracowało już **534 misjonarzy** (kapłanów diecezjalnych: 6; kapłanów i braci zakonnych: 333; sióstr zakonnych: 178 i świeckich: 7). W kolejnych latach:

- ❖ w 1980 r. – 976,
- ❖ w 1990 r. – 1704,
- ❖ w 2000 r. – 1983,
- ❖ w 2010 r. – 2095,
- ❖ w 2018 r. – 2004 (97 krajach),
- ❖ w 2021 r. – 1883 (w tym 300 kapłanów diecezjalnych i 39 osób świeckich).

2. Współpraca misyjna

Ważnym ogniwem i znakiem współpracy misyjnej w Polsce są PDM. Ich systematyczna działalność w ciągu roku, a także organizowane kongresy i spotkania formacyjne gromadzą różne środowiska misyjne z całej Polski.

2.1. Misyjne spotkania formacyjne

Spotkania dyrektorów diecezjalnych i promotorów zakonnych (dwa razy w roku), Kłeryckie Sympozja Misyjne (od 1966 r.), Modlitwa Kłeryckich Kół Misyjnych (Czuwanie na Jasnej Górze od 1990 r.) itp.

2.2. Ogólnopolska Szkoła Animatorów Misyjnych

Kolejnym ogniwem współpracy są Ogólnopolskie Szkoły Animatorów Misyjnych dla świeckich, które w latach 70. i 80. odbywały się w różnych częściach Polski, a w ostatnich latach organizowane są systematycznie, tj. każdego roku na początku lipca w Warszawie, w CFM (jest to szkoła dwustopniowa).

2.3. Ogólnopolskie Kongresy Misyjne

Papieskie Dzieła Misyjne organizują też Ogólnopolskie Kongresy Misyjne::

- ❖ dla młodzieży (Niepokalanów 1997, Wrocław 1999, Chorzów i Świętochłowice 2001, Toruń 2004, Poznań 2007);
- ❖ dla dzieci (Częstochowa: 1995, 1998, 2000, 2002, 2004, Tczew 2006, Warszawa 2012).

Z inicjatywy Komisji Misyjnej i Papieskich Dzieł Misyjnych zorganizowano kilka krajowych kongresów misyjnych. Ich historia w Polsce rozpoczyna się od zorganizowanego w dniach od 28 września do 1 października 1927 r. w Poznaniu Międzynarodowego Kongresu Akademickich Kół Misyjnych. Kongres w Poznaniu był punktem wyjścia dla akcji misyjnej w całym kraju, a szczególnie w środowisku inteligenckim, wśród kapłanów, członków Papieskich Dzieł Misyjnych, jak też w akademickim ruchu misyjnym.

- ❖ **I Krajowy Kongres Misyjny** odbył się w 1938 r. w Poznaniu. Niestety sytuacja polityczna naszego kraju sprawiła, iż przez wiele lat niemożliwością było organizowanie podobnych inicjatyw misyjnych.

- ❖ Dopiero w 1992 r. w odpowiedzi na encyklikę Jana Pawła II *Redemptoris missio*, a także w nawiązaniu do tradycji przedwojennych odbył się w Częstochowie **II Krajowy Kongres Misyjny**. Jego hasłem były słowa: „Wiara umacnia się, gdy jest przekazywana”.
- ❖ Natomiast **III Krajowy Kongres Misyjny** odbył się w dniach 23-24 października 1999 r. na Jasnej Górze. Jego hasło brzmiało: „Misje odnawiają Kościół”.
- ❖ **IV Krajowy Kongres Misyjny** odbył się w dniach 12-14 czerwca 2015 r. w Warszawie. Celem IV Krajowy Kongres Misyjny było m.in. uczczenie:
 - ♦ 50. rocznicy opublikowania dekretu *Ad gentes* II Soboru Watykańskiego,
 - ♦ 40-lecie adhortacji Pawła VI *Evangelii nuntiandi* oraz
 - ♦ 25-lecie encykliki Jana Pawła II *Redemptoris missio*.

IV Krajowy Kongres Misyjny odbywał się pod hasłem „Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapału”. „To było wielkie święto misji”. Towarzyszyły mu też symbole Światowych Dni Młodzieży, czyli krzyż i ikona *Salus Populi Romani*. W programie trzydniowego kongresu miała miejsce refleksja naukowa, jak i spotkania z misjonarzami, warsztaty i koncerty. Ostatnim akcentem była „niedziela kongresowa”, w ramach której biskupi we wszystkich diecezjach odprawili Msze w intencji misji, a w wielu parafiach zorganizowano festyny i spotkania z misjonarzami. Wszystkie materiały przedkongresowe, jak i po kongresie zostały udokumentowane w formie książkowej.

2.4. Konsulty zakonne

Ważną rolę w koordynacji inicjatyw misyjnych wśród zakonów i zgromadzeń odgrywają konsulty zakonne, a szczególnie wśród nich komisje ds. misji. Istnieją dwie takie komisje: dla zakonów męskich i dla zakonów żeńskich. Przełomowym wydarzeniem we współpracy zakonno-misyjnej był Kongres Misyjny Zakonów i Zgromadzeń, który odbył się w **Gdańsku w 2002 r. Jego głównym inicjatorem był śp. ks. dr Eugeniusz Śliwka SVD**, wielki promotor dzieła misyjnego. Niestety do dnia dzisiejszego nie zorganizowano kolejnego takiego kongresu.

2.5. Wręczenie krzyża misyjnego

Wyrazem jedności w pracy misyjnej jest także ceremonia wręczenia krzyża misyjnego polskim misjonarzom i misjonarkom w Gnieźnie przy grobie św. Wojciecha.

Pierwsze posłanie misjonarzy przez Kościół opisane jest w Dziejach Apostolskich: „Gdy odprawiali publiczne nabożeństwo i pościli, rzekł Duch Święty: «Wyznaczcie mi już Barnabę i Szawła do dzieła, do którego ich powołałem». Wtedy po poście i modlitwie oraz po nałożeniu na nich rąk wyprawili ich” (Dz 13,2-3). W ten sposób udał się Paweł w pierwszą podróż misyjną. Podobnie jak w pierwszych wiekach Kościoła, tak i teraz, Kościół przez posługę biskupa diecezjalnego lub przełożonego instytutów życia konsekrowanego

Mszal z XI-XII w.

Wręczenie Krzyży misyjnych
w Gnieźnie

posyła misjonarzy poprzez liturgiczne posłanie.

Misjonarz, opuszczając rodzinny kraj, zostawia w nim swoich najbliższych: rodzinę i przyjaciół. Do pracy misyjnej nie wyrusza jednak sam — jest z nim Chrystus. Każdego dnia przypomina mu o tym krzyż misyjny. Zatem moment jego wręczenia jest dla misjonarza niewątpliwie ważną chwilą. Wieńczy ona nie tylko okres przygotowań do pracy na misjach, ale też utwierdza misjonarza w słuszności dokonanego wyboru. Odtąd każdego dnia Chrystus z tego właśnie krzyża będzie mu powtarzał: „Idź i nauczaj, głos i udzielaj chrztu...”

Divisio Apostolorum, czyli święto Rozesłania Apostołów, zwane także świętem Rozesłańców, obchodzono niegdyś w Polsce 15 lipca. Najstarszy jego ślad zachował się **w kalendarzu z mszału z XI-XII w. używanego w Gnieźnie**. Nieco później święto to znalazło swoje miejsce w kalendarzach wszystkich diecezji polskich. We wspomnianym mszale mamy trzy modlitwy.

- ❖ Pierwsza z nich zawiera tekst:

Boże, którego orędzie ogłosili Tвої święci Apostołowie, na cały świat rozesłani, daj prosimy nam, sługom Twoim, abyśmy radując się ich naukami, doznali w niebie pomocy ich zasług i modlitw. Przez Chrystusa...

- ❖ Druga modlitwa, nazwana *Secreta*, brzmi następująco:

Ześlij, prosimy Panie, Świętego Ducha swego, który uzdolnił języki Apostołów Twoich do głoszenia [Ewangelii], aby uświęcił te dary oraz aby mieszkania naszych serc oczyścić na ich przyjęcie. Przez Chrystusa...

- ❖ W trzeciej, *Ad Complendum*, znajdujemy słowa:

Boże wszechmogący, święte głoszenie uczyniło Apostołów sławnymi w całym Kościele; spraw, prosimy, abyśmy zasłużyli przez te sakramenty, które przyjęliśmy, zarówno na naśladowanie ich przykładu, jak i na dostąpienie radości wiecznych. Przez Chrystusa...

Od 1415 r., na mocy statutu abp. Mikołaja Trąby, ogłoszono święto Rozesłania Apo-

stołów świętem obowiązującym w całej prowincji polskiej (*festum fori*). Powiązано je z obchodami rocznicy zwycięstwa pod Grunwaldem. W tym dniu we wszystkich kościołach po mszy świętej odbywały się procesje, na które składały się (według agendy Powo-
dowskiego z 1591 r. i rytuału piotrkowskiego z 1631 r.) responsorium *Ite in orbem universum* albo *Ecce ego mitto vos*, Litania do Wszystkich Świętych, trzy modlitwy (mówiąca o święcie, dziękczynna za zwycięstwo, błagalna o pokój) oraz *Te Deum* śpiewane w czasie powrotu do kościoła.

Święto Rozesłania Apostołów, jak i związane z nim modlitwy – przechowywane do-
tychczas w gnieźnieńskim archiwum – **znalazły na nowo swoje miejsce w Kościele, kiedy Jan Paweł II w 1979 r. w Gnieźnie** nałożył krzyże misyjne współczesnym apostołom – mis-
jonarzom. Jednocześnie nowego znaczenia nabrało tak ważne dla Kościoła w Polsce *genius*
loci, jakim jest Gniezno – pierwsza stolica Polski oraz pierwsza metropolia i diecezja.

O posłaniu misjonarzy w dekrecie misyjnym II Soboru Watykańskiego *Ad gentes* czy-
tamy: „Wysłani przez prawowitą władzę, idą z wiarą i posłuszeństwem do tych, którzy są
daleko od Chrystusa, wyznaczeni do dzieła, do którego zostali powołani jako słudzy Ewan-
geli, by poganie stali się ofiarą Bogu przyjemną, uświęconą Duchem Świętym (Rz 15,16)”
- (DM 23).

W świetle tego dokumentu posłanie misjonarza dokonuje się w diecezji przez ordy-
nariusza lub przez przełożonego zakonu lub zgromadzenia. Wręczenie zaś misyjnego krzy-
ża w wymiarze ogólnopolskim ma wydzźwięk symboliczny. Jego celem jest ukazanie w spo-
sób spektakularny realizacji zadań wynikających z misyjnej natury Kościoła przez diecezje
i zgromadzenia w Polsce.

Świadkami tego wydarzenia są każdego roku także biskupi przyjeżdżający na te uro-
czystości z zagranicy, którzy często podkreślają znaczenie wręczania krzyży misyjnych,
stwierdzając przy tym, nie bez żalu, że w ich krajach (np. w Niemczech, w Czechach) **nie ma**
niestety takich uroczystości ani tak licznych nowych powołań misjonarskich.

Tradycja ta zapoczątkowana przez papieża Jana Pawła II w Gnieźnie w 1979 r. była kon-
tynuowana w czasie jego kolejnych pielgrzymek papieskich. Od 1998 r. krzyże te wręcza
misjonarkom i misjonarzom w imieniu papieża Nuncjusz Apostolski. Reasumując wszyst-
kie lata, w których wręczano krzyże misyjne w Gnieźnie (1979, 1992, 1997, 1998-2018),
u grobu św. Wojciecha otrzymało je łącznie ponad 1150 osób.

2.6. Prace naukowe o tematyce misyjno-religioznawczej

W polskich i zagranicznych uczelniach powstało wiele prac o tematyce misyjno-reli-
gioznawczej. Po zebraniu dostępnych informacji na ich temat, stworzono w 2005 roku bazę
danych, w której znajdują się tytuły 897 prac: habilitacyjnych, doktorskich, licencjackich,
magistersko-licencjackich, magisterskich oraz dyplomowych. Prace te ujęto w kilku dzia-
łach: teologia misji, prace podejmujące tematy dotyczące Azji, prace podejmujące tematy

dotyczące Afryki, prace podejmujące tematy dotyczące Ameryki, prace podejmujące tematy dotyczące Australii i Oceanii, prace podejmujące tematy dotyczące Europy i Wschodu, prace podejmujące tematy dotyczące Polski, prace typowo religioznawcze.

Najwięcej prac powstało z teologii misji (242). Na drugim miejscu są prace poświęcone dziełu misyjnemu w Afryce (161). Na trzecim miejscu są prace typowo religioznawcze (155). Na czwartym miejscu znalazły się prace opisujące działalność na rzecz misji w Polsce (119).

2.7. Medal „Benemerenti in Opere Evangelizationis”

Medal ten został ustanowiony przez Komisję Episkopatu Polski ds. Misji w 2017 roku. Jest przyznawany w czterech kategoriach: za zasługi w dziele misyjnym, pomoc modlitewną i duchową misjom, pomoc materialną i finansową oraz informację medialną. Kategorie zasług uwidocznione są na awersie medalu. Na jego rewersie znalazły się słowa zachęty: „Podziel się Chrystusem”. W 2018 roku przyznano medale następującym osobom: bp Wilhelm Józef Kurtz (Papua Nowa Gwinea); pani Dominika Szkatuła (Peru); ks. Stanisław Stanisławek (Lublin-Zambia, Kamerun); ks. Janury Liberski, (Katowice-Zambia i Zimbabwe), prof. Waław Leszek Nahorski (Angola), s. Jolanta Karolina Bajak – służebniczka (RŚA, Zambia), ks. prał. Stanisław Wojdak (RŚA- Tarnów), pani Ewa Zachwieja (Gniezno – animatorka misyjna), pani Jolanta Alibożek (Biecz – animatorka PDRW), ks. Jan Szczepaniak (parafia Chałupki Dębniańskie), s. Anna Lisiecka, służebniczka, pan Władysław Grochowski (Siedlce), Dwumiesięcznik „Misyjne Drogi”, Wydawnictwo „Missio-Polonia”, Tygodnik Katolicki „Gość Niedzielny”.

*Uroczystość wręczenia medali
Benemerenti in Opere Evangelizationis*

2.8. Działalność Kleryckich Kół (Ognisk) Misyjnych

Formacja misyjna alumnów składa się z trzech części składowych: wykładów z misjologii, działalności Kleryckiego Koła Misyjnego oraz animacji misyjnej prowadzonej wobec całej społeczności seminaryjnej. Wśród tych trzech form bardzo ważnym narzędziem służącym pogłębianiu świadomości misyjnej alumnów są systematyczne wykłady z misjologii.

W 1918 r. Polska po 123 latach niewoli odzyskała niepodległość. Wraz z tworzeniem się struktur kościelnych zaczęły funkcjonować seminaria duchowne, a w nich podjęto rozbudzanie świadomości misyjnej, szczególnie poprzez działalność Kleryckich Kół Misyjnych (KKM).

Badając początki KKM w seminariach należy uwzględnić przede wszystkim impulsy płynące z Watykanu w latach 1919-1929, które przyczyniły się do ożywienia aktywności misyjnej w Kościele w Polsce. Wśród nich są dwa podstawowe dokumenty: list apostolski *Maximum illud* Benedykta XV oraz encyklika Piusa XI *Rerum Ecclesiae*. Kolejnym impulsem były kongresy misyjne organizowane zarówno w kraju, jak i poza nim. Należy wymienić: w 1925 r. Międzynarodowy Zjazd Misyjny w Budapeszcie, w 1926 r. w Litomierzach w Czechosłowacji, Zjazd Misyjny w Warszawie w sierpniu 1926 r., Międzynarodowy Akademicki Kongres Misyjny w Poznaniu w dniach 28 września - 2 października 1927 r., Międzynarodowy Kongres Misyjny w Mödling k. Wiednia i w Lublanie w Jugosławii oraz Zjazd Związku Misyjnego Duchowieństwa w 1932 r. w Warszawie. Ważną rolę odegrał także tutaj ruch misyjny wśród młodzieży akademickiej w okresie międzywojennym. K. Mich w swoich badaniach naukowych na temat tego ruchu podkreśla wkład Kazimiery Berkówny z Poznania, która pisała m.in.: „W dziele współpracy misyjnej w akcji misyjnej szczególne zadanie mają klerycy z seminariów duchownych.” oraz wysuwała postulat ścisłej współpracy Akademickich Kół Misyjnych z Kleryckimi Kołami Misyjnymi, z których według niej powinni się rekrutować przyszli misjologowie wykształceni na zagranicznych uniwersytetach”.

W Pelplinie KKM powstało 6 lutego 1927 r., jako jedno z pierwszych w Polsce. Za swego patrona członkowie Koła obrali św. Franciszka Ksawerego.

Ks. dr. Ambroży Andrzejak badając historię KKM **w Poznaniu** zauważył, że już wkrótce po rozpoczęciu działalności Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu w 1919 r. powstała w nim Sekcja Misyjna. 17 czerwca 1928 r. ze wspomnianej Sekcji Misyjnej istniejącej przy Sodalitacji Mariańskiej, w celu zapewnienia stałego kontaktu alumnów z problematyką misyjną, powstało Koło Misyjne.

Ks. dr K. Kowalski, jako wicerektor Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchow-

nego (PWSD) w **Gnieźnie**, zainicjował zorganizowanie Koła Papieskiego Dzieła Misyjnego Alumnów, nazwanego w latach 70. Ogniskiem Misyjnym. Rozpoczęło ono swą działalność z dniem I II 1929 r., kiedy to odbyło się zebranie konstytucyjne. Podczas tego zebrania postanowiono, że Ognisko będzie włączone do Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary. W ten sposób członek Ogniska stawał się zarazem członkiem tego Dzieła. W kolejnych latach działalność Ogniska Misyjnego rozszerzono przez włącznie się w nurt Papieskiego Dzieła Piotra Apostoła (15 X 1930 r.) i Związku Misyjnego Duchowieństwa w roku akademickim 1938/39. W ten sposób zapewniono priorytet Papieskich Dzieł Misyjnych (PDM) nad organizacją partykularną. Na czele Ogniska Misyjnego stał zarząd, w skład którego wchodziłi alumni mianowani przez dyrektora Ogniska na czas jednego roku akademickiego. W zarządzie sprawowane były następujące funkcje: prezes, sekretarz, bibliotekarz, kolporter czasopism misyjnych, kolporter znaczków, korespondent naczelny oraz alumn do wypisywania sentencji. Funkcje te świadczą o intensywnej działalności Ogniska w wielu kierunkach. Członkami „Ogniska” byli wszyscy alumni z PWSD w Gnieźnie.

Siedem lat seminaryjnych studiów jest również czasem wchodzenia w misyjną naturę Kościoła (por. DM 2), by odkrywać **powołanie misyjne** wynikające z przyjęcia sakramentów, aby w duszpasterskiej posłudze stawać się misyjnym animatorem. To także czas refleksji nad rozeznaniem **powołania misjonarskiego**, czego owocem w wielu przypadkach jest postawa gotowości do poświęcenia przyszłego kapłańskiego życia pracy na terytoriach misyjnych, by stawać się darem wiary (*fidei donum*) dla tych Kościołów, które są w stanie

tworzenia swoich struktur.

Papież Franciszek w swojej adhortacji o świętości wskazuje, że Kościół „nie potrzebuje wielu biurokratów i urzędników, ale żarliwych misjonarzy, pochłoniętych entuzjazmem głoszenia prawdziwego życia” (GE 138). Z pewnością Kleryckie Koło Misyjne stało się dla wielu kuźnią takiej gorliwości. Dowodem na to jest praca wielu biskupów misyjnych, misjonarzy i animatorów misyjnych, którzy angażowali się w Kleryckim Kole Misyjnym.

Ważną rolę w budzeniu misyjnej świadomości kleryków odgrywa rektor seminarium i całe grono wychowawców-moderatorów. Od jego misyjnej świadomości i nastawienia zależy wiele w tej dziedzinie. Kolejną ważną osobą warunkującą powodzenie animacji misyjnej wśród alumnów jest szef, prezes Koła misyjnego. On jest „misyjnym sumieniem” zarówno dla moderatorów i wychowawców seminarium, jak i samych kleryków.

Analiza badań nad działalnością KKM w Polsce skłania do wysunięcia wniosków i postulatów. Wśród proponowanych postulatów na pierwszy plan wysuwa się docenienie roli Kół misyjnych w seminariach, których działalność szczególnie tam, gdzie nie ma wykładów z misjologii, jest bardzo ważna i potrzebna. Drugi postulat: aby istniejące Koła misyjne przeobrażać w Koła misjologiczne, które będą miały fundament misjologiczny (*esse*) realizowany w ramach formacji (*agere*) ludzkiej, duchowej i pastoralnej w seminarium. Trzeci postulat odnosi się do osób odpowiedzialnych za Papieskie Dzieła Misyjne oraz do Komisji Episkopatu ds. Misji, aby wznowiona została osobna formacja kleryków w ramach zjazdów Kleryckich Kół Misyjnych w okresie wakacyjnym.

W ramach pracy ogniska misyjnego w seminarium warto wziąć pod uwagę następujące wskazania:

- ❖ działalność ogniska misyjnego może stać się *Porta fidei*, dla pozostałych współbracikleryków poprzez żywą działalność ogniska misyjnego i zachęcanie pozostałych braci do włączania się w pomoc na rzecz misji,
- ❖ ważne jest, aby w seminarium każdego miesiąca był jeden dzień poświęcony trosce o misję: Msza św. z formularza „O ewangelizację ludów” z kazaniem, w którym rozważana jest Papieska Intencja Misyjna na dany miesiąc; modlitwy w tym dniu w tej intencji oraz w intencji misjonarzy, szczególnie z danej diecezji czy z zakonu; spotkanie ogniska misyjnego,
- ❖ spotkanie ogniska misyjnego powinno zawierać stałe elementy: czytanie fragmentu Pisma świętego mówiące o posłaniu misyjnym, wezwania świętych patronów misji, modlitwa według Papieskiej Intencji Misyjnej, permanentna analiza dokumentów o misjach, dyskusja na temat inicjatyw w seminarium, relacja kleryków z pobytu na kongresach i spotkaniach ogólnopolskich czy diecezjalnych, śpiew pieśni z krajów misyjnych,

- ❖ zapraszanie do seminarium i na spotkanie ogniska misyjnego misjonarzy oraz tych, którzy już przestali pracować na misjach,
- ❖ organizowanie specjalnego spotkania pożegnalnego dla diakonów należących do ogniska,
- ❖ obecność kleryków na ogólnopolskich sympozjach dla kleryków, w czuwaniach misyjnych na Jasnej Górze, ogólnopolskich i diecezjalnych szkołach animatora misyjnego (niestety obserwuje się niską frekwencję na sympozjach organizowanych w czasie wakacji, w porównaniu z czuwaniem na Jasnej Górze, które odbywają się w ramach roku akademickiego),
- ❖ wygospodarowanie sali (pomieszczenia) na spotkania, gdzie będzie znajdowała się biblioteka, gabloty dla eksponatów z krajów misyjnych, zdjęcia patronów misji, założycieli Papieskich Dzieł Misyjnych oraz misjonarzy,
- ❖ szczególnym czasem aktywności ogniska powinien być Tydzień Misyjny,
- ❖ zapraszanie dyrektora diecezjalnego Papieskich Dzieł Misyjnych na spotkania ogniska oraz do wygłoszenia prelekcji dla całej wspólnoty seminaryjnej,
- ❖ włączenie się w akcję Kolędników Misyjnych w Uroczystość Objawienia Pańskiego lub w inny dzień, odwiedzając mieszkania moderatorów, profesorów oraz kleryków,
- ❖ w ramach wizyt w parafiach w ciągu roku akademickiego prowadzenie animacji misyjnej,
- ❖ wyjazd członków ogniska do krajów misyjnych w ramach wakacyjnych praktyk pastoralnych,
- ❖ prowadzenie kroniki ogniska,
- ❖ organizowanie dla wspólnoty seminaryjnej konkursów misyjnych,
- ❖ założenie specjalnej strony internetowej lub zamieszczanie na stronach seminarium lub diecezji informacji o pracy ogniska misyjnego.

2.9. Akademickie Koła Misjologiczne

Pierwsze Akademickie Koło Misjologiczne powstało w roku 1927 w Poznaniu. Było to pierwsze akademickie koło misyjne w Polsce. W 1938 r. odbył się w Poznaniu Międzynarodowy Kongres Akademickich Kół Misyjnych. W następnych latach organizowane były regularnie Krajowe Kongresy Kół. Każdego roku odbywały się też zjazdy ich przedstawicieli. Na pierwszym, który odbył się jeszcze w grudniu 1927 r. w Poznaniu, przyjęto Statut Związku Akademickich Kół Misyjnych i powzięto uchwałę o włączeniu tych kół do Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary. Pierwszymi członkami AKM były wybitne

i zasłużone osoby dla poznańskiej i polskiej historii. Wśród nich można wymienić m. in. prof. Gerarda Labudę i wybitną poznańską misjonarkę z Ugandy – dr Wandę Błęską. Dr Wanda Błęska jest patronką Koła od października 2015 r. Działalność Koła została reaktywowana w 2002 r.

Na UKSW w Warszawie działa Naukowe Koło Misjologów, które powstało. Jego członkami są studenci UKSW. Koło organizuje liczne sympozja i konferencje misjologiczne, projekcje filmów dotyczących misji w ramach Dyskusyjnego Klubu Fimowego Misjologów, spotkania z misjonarzami i misjologami, coroczne spotkania opłatkowe, utrzymuje kontakty z różnymi instytucjami i ośrodkami misyjnymi w kraju i za granicą. Działalność Koła koncentruje się wokół wielu inicjatyw, spośród których istotne znaczenie ma organizacja Ogólnopolskiej Olimpiady Znajomości Afryki, jak również sympozja i międzynarodowe konferencje misjologiczne organizowane według kilku cykli tematycznych, powiązane z publikacją referatów w postaci książek.

Warto też zwrócić uwagę na Parafialne Koła Misyjne Studentów. „Będąc wikariuszem w jednej z parafii gnieźnieńskich założyłem takie Koło składające się z licealistów i studentów. Po kilku latach permanentnej formacji znacznie wzrosła świadomość misyjna tej grupy młodzieży, a nawet zrodziło się powołanie misjonarskie osoby do żeńskiego zakonu” (ks. F. Jabłoński).

Literatura

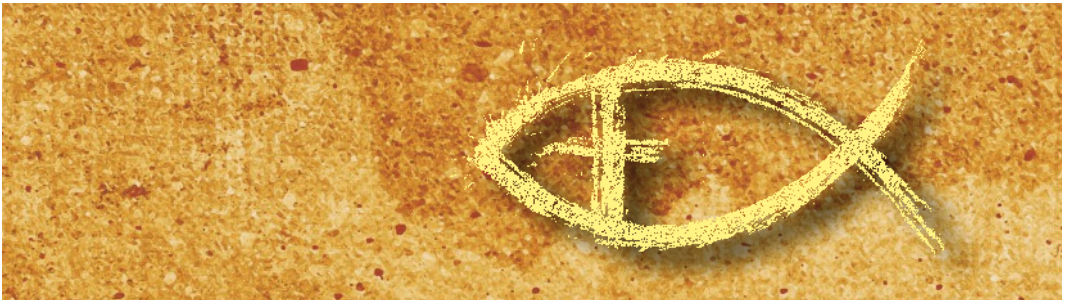
1. ANDRZEJAK A., *U początków ruchu misyjnego w Polsce*, Poznań 1993.
2. AUTORZY RÓŻNI, *Udział Kościoła w Polsce w misji ad gentes podczas pontyfikatu Jana Pawła II*, Warszawa 2004.
3. CICHY D., KLUJ W., RÓŻAŃSKI J., SZYMCZYCHA K. (red.), *Polscy misjonarze w świecie*, t. I, II, III, Górna Grupa 2015.
4. CZERMAK K., *Praktyka misyjna Kościoła w Polsce w świetle dekretu „Ad gentes”, „Nurt SVD” 39(2005), z. 4, t. 112, s. 77–101.*
5. FAŁAT A.S., *Wkład o. Bronisława Poćwiardowskiego SVD w animację misyjną w Polsce w latach 1976–1991*, Olsztyn 2010 (mps). Archiwum autora pracy.
6. GUZOWSKI J. (red.), *Misyjne zadania Kościoła w Polsce. W kierunku dokumentu II Synodu Plenarnego*, Olsztyn 1997.
7. JABŁOŃSKI F., *Recepcja idei misyjnej w Polsce po Soborze Watykańskim II*, Kraków 2003.
8. KALETA A., *Polskie katolickie czasopiśmiennictwo misyjne w II Rzeczypospolitej*, Kalisz 2001.
9. KĘPIŃSKI J., *Idea misyjna w literaturze polskiej w latach 1585–1800*, Warszawa 1979.
10. KLUJ W., RÓŻAŃSKI J. (red.), *Polscy oblaci w służbie Polonii kanadyjskiej*, Warszawa 2007.
11. KRZYŻOSTANIAK G., RÓŻAŃSKI J. (red.), *W kręgu pracy polskich oblatów na Madagaskarze*, Warszawa 2012.
12. MAZUR J., *Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapału*, Kielce 2015.
13. RÓŻAŃSKI J. (red.), *Przygotowanie misjonarzy – założenia i praktyka*, Warszawa 2004.
14. RÓŻAŃSKI J., *Polskie misjonarki i misjonarze w Afryce*, Warszawa 2012.
15. SOBIECH A., *W trosce o siewców Ewangelii*, Warszawa 2009.
16. SZCZODROSKI R., *Misjonarze bez habitów*, Pelplin 2015.
17. SZYSZKA T. (red.), *Ojciec Marian Żelazek SVD, Ojciec Trędownatych*, Warszawa 2008.
18. SZYSZKA T., *Z doświadczeń formacji misyjnej Kościoła w Polsce*, w: *25-lecie Centrum Formacji Misyjnej*, Warszawa 2009, s. 13–42.

19. WESOŁY W., *Formacja i świadomość misyjna katechizowanej młodzieży. Studium socjologiczno-pastoralne*, Olsztyn 2005.
20. WESOŁY W., *Świadomość misyjna katolików zaangażowanych*, Pieniężno 1993.
21. WRZOS W., *Bibliografia polskich czasopism misyjnych. Lata 1945–2013*, Poznań 2014.
22. WRZOS W., *Polskie czasopisma misyjne po II wojnie światowej. Studium misjologiczno-prasoznawcze*, Poznań 2013.

Autor podczas IV Krajowego Kongresu Misyjnego

Inkulturacja na misjach

1. Inkulturacja

W dziele misyjnym Kościoła ważną rolę odgrywa **inkulturacja**, czyli wykorzystywanie elementów lokalnej kultury, wyrażen i zwrotów rodzimego języka do przybliżania treści ewangelicznych. Na misjach misjonarze starają się zakorzenić chrześcijaństwo także poprzez ukazywanie pozytywnych wartości będących elementem kultury ludu, pośród którego pracują.

Inkulturacja jest metodą głoszenia Ewangelii. Dawne terminy to: **akomodacja, adaptacja**, dostosowanie się do warunków misyjnych, którą możemy określić jako aklimatyzację.

Po raz pierwszy pojęcie inkulturacji zostało użyte w 1962 r. przez profesora Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie Josepha Massona SJ. W artykule zamieszczonym w „Nouvelle Revue Théologique” napisał: „Istnieje dzisiaj nagląca potrzeba katolicyzmu, który powinien być inkulturyzowany w wielości form”. Jedenaście lat później (1973) termin inkulturacja pojawia się w pismach protestanckiego misjonarza ze Stanów Zjednoczonych George'a Bartneya.

W 1979 r. pojęciem tym **po raz pierwszy** posłużono się w dokumencie nauczania papieskiego. W przemówieniu do Papieskiej Komisji Biblijnej Jan Paweł II stwierdza: „pojęcie akulturacja lub też inkulturacja, chociaż jest neologizmem, wyraża bardzo dobrze jedną z zasadniczych treści tajemnicy wcielenia”.

Inkulturacja jest inkarnacją, wnikiem, wejściem Ewangelii w kulturę, wzajemnym przenikaniem pierwiastków ewangelicznych i elementów składowych danej kultury, do której skierowane jest Orędzie Ewangeliczne. Można mówić o **dwukierunkowości** w tym procesie wzajemnego ubogacania Ewangelią kultury i odwrotnie.

Ks. prof. J. Różański OMI wskazuje na trzy bieguny inkulturacji. Ewangelia nigdy nie przedstawia się w formie czystego Objawienia, pozbawionego konkretnej szaty kulturowej. Dlatego też bardzo szybko pojawił się schemat **trójbiegunowy procesu inkulturacji**, który zawierał miejscową kulturę (miejscową wspólnotę), Ewangelię (Jezusa Chrystusa) oraz głosiciela Ewangelii (Kościół posyłający). Pomiedzy miejscową kulturą a głosicielem Ewangelii zachodzi wzajemne oddziaływanie: głosiciel Ewangelii (czy też wspólnota głosicieli) przenika do miejscowej kultury i równocześnie ta kultura przenika do głosiciela Ewangelii. Oznacza to w praktyce, iż głosiciel Ewangelii z pokorą i obumieraniem w sobie własnej kultury wnosi Ewangelię do kultury sobie nieznanej, poznając ją i przyjmując jej wartości. W encyklice misyjnej Jan Paweł II naucza o konieczności dowartościowania „bogactw duchowych, jakich Bóg udzielił każdemu narodowi” (RMis 6) i zaleca, by misjonarze pochodzący z innych Kościołów i krajów włączyli się w świat społeczno-kulturowy tych, do których zostali posłani, „przewyciężając uwarunkowania środowiska swego pochodzenia. Tak więc winni nauczyć się języka regionu, w którym pracują, poznać najbardziej znamienne przejawy tamtejszej kultury, odkrywając jej wartości w bezpośrednim doświadczeniu” (RMis 53).

Proces inkulturacji jest podporządkowany podstawowej relacji, wymianie, która dokonuje się między miejscową kulturą a Ewangelią. W tej perspektywie łatwiej jest zrozumieć kenotyczny wymiar posługi Jezusa, która ma stać się relatywnie nieobecna i niewidoczną, by nie hamować procesu inkulturacji Ewangelii. Kościół głoszący Ewangelię przez swych misjonarzy może dość łatwo zahamować proces inkulturacji lub go nawet powstrzymać przez niesienie wraz ze Słowem Bożym całego bagażu własnych naleciałości kulturowych. Dlatego też - zdaniem niektórych misjologów - proces inkulturacji dokonuje się głównie między kulturą miejscową a Ewangelią, pozostawiając samego głosiciela poza nim. Obrazowo wyraża to Rene Jaouen, **używając postaci ewangelicznego siewcy**. To, co dotyczy misjonarza, sprowadza się do zasiania przez niego ziarna w ziemi. Czy śpi czy wstaje, w dzień i w nocy, ziarno kiełkuje i rośnie bez jego wiedzy. Ta przypowieść o ziarnie, które rośnie samo, dobrze ukazuje drugorzędną rolę siewcy. Inkulturacja w ścisłym sensie jest dynamiczną relacją **między ziemią (kulturą) a ziarnem (Słowem)**, doprowadzając do odpowiedzi twórczej, nowej, niepowtarzalnej i nie przewidzianej dla misjonarza, kiedy ten się budzi ze snu. Jednak jeśli weźmie się pod uwagę, że kultura miejscowa ma ubogacać Kościół, wtedy zauważymy, iż rola misjonarza jest niezastąpiona w tym procesie.

Święci Cyryl i Metody

Przypomina o tym *Redemptoris missio* mówiąc, że proces inkulturacji dotyczy tak orędzia chrześcijańskiego, jak też refleksji oraz konkretnej działalności Kościoła. Stale wzbogaca Kościół o nowe formy wyrazu i wartości oraz pobudza go do ciągłej odnowy (por. RMis 52). Trzeba pamiętać przy tym, iż inkulturacja jest procesem powolnym, który towarzyszy całemu życiu misyjnemu i dotyczy tych wszystkich, którzy w różny sposób działają na polu misji *ad gentes*.

2. Język miejscowy w liturgii i Piśmie Świętym – Święci Cyryl i Metody

Jednym z modeli inkulturacji w pracy na misjach zastosowali dwaj misjonarze: Apostołowie Słowian **św. Cyryl (+869)** i **św. Metody (+885)**, którzy - jak zaznacza **o. Kasper M. Kaproń OFM** posiadali doskonałą intuicję, która mówiła im, że jeśli pragną osiągnąć cel jakim jest ewangelizacja Słowian wschodnich muszą użyć języka ludów do których się kierują. Dlatego też dokonali tłumaczenia ksiąg liturgicznych i Biblii na język starosłowiański. Ich działanie napotkało twardy opór, przede wszystkim wśród **tzw. trilinguistów**, którzy uznawali, że Bogu można oddawać cześć tylko za pomocą języków umieszczonych na krzyżu. Mimo ostrych krytyk Cyryl i Metody zwyciężyli tą swoją bitwą o język i do dzisiaj kontynuuje się używanie języka starosłowiańskiego w kręgach liturgii bizantyjskiej.

Analizując ich dzieło Jan Paweł II napisał w Encyklice *Slavorum Apostoli*:

„Z myślą o ewangelizacji dwaj święci Bracia podjęli trudne dzieło przekładu tekstów Pisma Świętego, które znali w języku greckim, na język ludów słowiańskich osiadłych w sąsiedztwie ich kraju i rodzinnego miasta. W wypełnianiu tego trudnego zadania pomagała im dobra znajomość języka greckiego i własnej kultury, równocześnie jednak starali się poznać dogłębnie język, obyczaje i tradycje ludów słowiańskich, wydobywając wiernie zawarte w nich ludzkie dążenia i wartości. Przekładając prawdy ewangeliczne na nowy język, musieli sobie zadać trud zapoznania się z całym wewnętrznym światem tych, którym zamierzali głosić Słowo Boże, posługując się zrozumiałymi dla nich wyobrażeniami i pojęciami. Poprawne zaszczepienie pojęć Pisma Świętego i teologii greckiej na gruncie innego doświadczenia historycznego i odmiennego myślenia uznali za niezbędny warunek powodzenia swojej działalności misjonarskiej. Chodziło o nową metodę katechezy” (Nr 10-11).

3. Triduum Paschalne w Kościele w Zambii

Ks. dr Janusz Gajda ukazał przykłady inkulturacji w ramach roku liturgicznego w Kościele w Zambii. Komisja Duszpasterska w Zambii zaproponowała, aby w kalendarzu znajdowali się: Męczennicy z Ugandy, św. Augustyn, św. Monika, św. Felicyta i Perpetua, św. Piotr Klawer.

Triduum Paschalne posiada pewne zwyczaje wzięte z tradycji i kultury afrykańskiej. W Wielki Czwartek jedność wspólnoty wierzących z Chrystusem wyrażona jest przez trzy ryty:

- ❖ zasadzenie drzewka w ziemi przygotowanej przed ołtarzem,
- ❖ ryt pojednania,
- ❖ ryt dziękczynienia za kapłana.

Drzewo przypomina ważność testamentu człowieka, który zbliża się do kresu życia, a także jedność wszystkich ludzi w Chrystusie. Członkowie rodziny czuwający przy łożu umierającego wyrzekają się wszystkiego, co ich dzieli, a szukają tego, co ich jednoczy. Wspólnota, którą tworzą nakłania ich serca do nawrócenia.

Po obrzędzie pokutnym w **Wielki Czwartek**, kapłan święci wodę i zaprasza wiernych do podejścia do ołtarza, **w celu umycia rąk. Ten ryt oznacza pozbycie się konfliktów**, nienasiek i odpuszczenie grzechów. Każdy podchodzi wkładając ręce do wody i wycierając je. Po zakończeniu tego obrzędu kapłan wraz z akolitami wynosi naczynia z wodą przed kościół i wylewając ją mówi:

„Jezus Chrystus przez swoje zmartwychwstanie wykupił nas z grzechów i zbawił nas. Tak jak woda znika, tak niech grzechy nasze będą zgładzone”.

Przed czytaniem Słowa Bożego lektor udaje się do kapłana, klęka i oddaje mu cześć jako wodzowi, podkreślając ważną pozycję kapłana w zgromadzeniu eucharystycznym. Następnie otrzymuje błogosławieństwo.

W **Wielki Piątek** zamiast dzwonu używany jest **duży bęben pogrzebowy** w celu zwołania wiernych do kościoła. Do adoracji krzyża podchodzą wszyscy wierni obecni w kościele czwórkami. Mały krzyż leży na macie przed ołtarzem. Równocześnie cała czwórka klęka oddając pokłon, następnie **dwa razy klaszcząc** pochyla się. Jest to afrykański sposób pozdrowienia wodza.

W **Wielką Sobotę** kobiety wygaszają ogień w swoich domach, aby zapalić go ponownie od ognia przyniesionego z kościoła. Ogień paschalny jest symbolem Chrystusa Światłości, która rozprasza ciemność.

4. Sakrament małżeństwa w Ugandzie

O. dr Bogusław Dąbrowski OFM Conv. w swojej dysertacji opisał przykład inkulturacji w ramach sakramentu małżeństwa.

W diecezjach zamieszkanym przez grupę etniczną **Baganda** inkulturacja tego sakramentu przejawia się w tym, że narzeczeni przychodzą do badania kanonicznego przed ślubem do kancelarii parafialnej, po ceremonii wprowadzenia do małżeństwa, przy spisaniu protokołu przedślubnego, proboszcz zadaje kilka pytań, odnoszących się do kultury plemienia.

- ❖ Do jakiego plemienia należą oboje narzeczeni?
- ❖ Do jakiego klanu należą ich rodzice i dziadkowie? Mocno przestrzegana reguła mówi, że nie można zawierać małżeństwa wewnątrz tego samego klanu.
- ❖ Czy zapłata za pannę młodą została uiszczona i komu?

W ceremonii małżeństwa w plemieniu Baganda dopuszczone są niektóre tradycyjne rytę. Całej ceremonii towarzyszy gra na bębnach. W sakramentalnym związku *ssenga* i brat panny młodej zazwyczaj pełnią rolę świadków. Wcześniej ważną rolę odgrywali oni w tradycyjnym obrzędzie przedślubnym. Przed wypowiedzeniem sakramentalnych słów ślubowania dozgonnej miłości, następuje ceremonia wzięta z tradycyjnego rytu plemienia Bagandy, gdy brat panny młodej bierze za rękę kandydatkę na żonę i swoimi słowami żegna ją. Przekazanie jej ręki kandydatowi na męża było w plemieniu Baganda konstytucyjnym aktem zawarcia małżeństwa. Po zawarciu małżeństwa następuje druga część świętowania, polegająca na uroczystym posiłku oraz nocy poślubnej, która też ma swoje rytuały.

W całej Afryce istotnym problemem jest bardzo mała liczba małżeństw sakramentalnych. Kobieta z mężczyzną coraz częściej żyją razem bez ślubu kościelnego. Przyczyny tego są następujące:

- ❖ brak środków materialnych, żeby uiszczyć tradycyjną zapłatę należną rodzicom przyszłej żony;
- ❖ obawa, że kobieta zamężna nie będzie podporządkowana mężowi;
- ❖ brak przekonania, że małżeństwo sakramentalne jest ważnym wymogiem dla wiernych; sprawdzenie czy kobieta jest w stanie urodzić dużą liczbę dzieci;
- ❖ brak wystarczającej świadomości świętości instytucji małżeństwa sakramentalnego.

5. Ryt zairski

Ważnym elementem inkulturacji jest liturgia Mszy św. Takim szczególnym przykładem było stworzenie rytu zairskiego – obrządku afrykańskiego, który powstał po II Soborze Watykańskim. Jego cechą charakterystyczną jest włączanie do liturgii elementów kultury tego kontynentu (np. tańca).

W 1961 r. biskupi Zairu podjęli problem adaptacji liturgii rzymskiej do miejscowych warunków. Kongregacja Kultu Bożego w 1988 r. zatwierdziła Mszał rzymski dla diecezji Zairu. Ryt zairski zaczął być stosowany także w kościołach innych krajów.

Msza św. rozpoczyna się zgromadzeniem wiernych, w czasie którego wzajemnie się pozdrawiają. O wyznaczonej godzinie świecka osoba dźwiękiem odpowiedniego instrumentu prosi o ciszę, zapowiada celebrację, pozdrawia zgromadzonych, ewentualnie przedstawia celebransa, po czym zachęca wiernych do powstania i rozpoczęcia śpiewu. Następuje procesyjne wejście kapłana oraz służby liturgicznej.

Elementy liturgii:

- ❖ Główny celebrans z rozłożonymi rękami dokonuje uczczenia ołtarza poprzez oparcie czoła kolejno na każdym narożniku stołu eucharystycznego.
- ❖ W czasie śpiewu „Gloria” (może to być również inny hymn) celebrans lub diakon rytmicznymi, tanecznymi ruchami okadza ołtarz. Wierni, pozostając na swoich miejscach, mogą naśladować te ruchy.
- ❖ Liturgia słowa rozpoczyna się prośbą lektora o błogosławieństwo, by odpowiednio proklamował Słowo. Przed odczytaniem Ewangelii kapłan mówi: „Bracia i siostry. Słowo Boże stało się ciałem”, a lud odpowiada: „I zamieszkało między nami”. Homilię kończy wymiana aklamacji:
 - kapłan: *„Kto ma uszy ku słuchaniu”*,
 - lud: *„Słucha”*,
 - kapłan: *„Kto ma serce, aby przyjąć”*,
 - lud: *„Przyjmuje”*.
- ❖ Po liturgii słowa mają miejsce: akt pokuty poprzedzony wprowadzeniem odwołującym się do Słowa Bożego, które „oświeciło sumienie” oraz przekazanie znaku pokoju.
- ❖ Liturgię eucharystyczną rozpoczyna procesja z darami, w której niosący dary poruszają się krokiem tanecznym dostosowanym do wykonywanego śpiewu.

- ❖ Rozbudowana jest doksologia (Przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chrystusie...), gdy jest śpiewana, ma również formę dialogu:
 - kapłan: „*Panie, obyśmy mogli chwalić Twoje imię*”,
 - lud: „*Amen*”,
 - kapłan: „*Twoje imię*”,
 - lud: „*Amen*”,
 - kapłan: „*Najczciodsze*”,
 - lud: „*Amen*”,
 - kapłan: „*Imię Ojca*”,
 - lud: „*Amen*”,
 - kapłan: „*Imię Syna*”,
 - lud: „*Amen*”,
 - kapłan: „*Imię Ducha Świętego*”,
 - lud: „*Amen. Obyśmy mogli chwalić Twoje imię, dziś. Amen - jutro. Amen - na wieki wieków. Amen*”.
- ❖ Podczas Komunii Świętej podający mówi: „Ciało Chrystusa” lub „Krew Chrystusa”, a przyjmujący odpowiada „Wierzę”.

Ważnym i charakterystycznym elementem celebracji wypływającym ze rdzennej kultury jest wzywianie świętych oraz przodków, którzy przekazali wiarę. Istotną rolę odgrywa zapowiadający - nie tylko anonsuje rozpoczęcie liturgii, ale bierze udział w procesji przed Ewangelią i zabiera głos w innych momentach Eucharystii. Jest on czymś więcej niż znanym z naszej liturgii komentatorem (choć również wszystkie swoje wystąpienia ma przygotowane na piśmie) - odwołuje się do ważnej w kulturze afrykańskiej instytucji herolda. Cała liturgia jest wzbogacona o aklamacje i gesty, których nie znamy w liturgii rzymskiej.

6. Chrzest i pogrzeb wśród Eskimosów (Inuit, północna Kanada)

W czasie chrztu, gdy jest obrzęd naznaczenia krzyżem przez kapłana, rodziców i chrześniach w naszych misjach czynią ten znak również wszyscy obecni w kościele. Matki ze swoimi niemowlakami ustawiają się przy stopniach prezbiterium i wtedy wszyscy, którzy są obecni podchodzą i czynią znak krzyża na czołach dzieci do chrztu. Jest to wyraz przyjęcia tych nowych członków, do naszej lokalnej wspólnoty wiary. Podkreśliłbym tutaj znaczenie tego aktu jako przyjęcie do wspólnoty wiary, a nie tylko Kościoła katolickiego,

gdyż w większości wiosek mamy przeważnie trzy kościoły: katolicki, anglikański i zielonoświątkowy, co powoduje, że w wielu rodzinach są przedstawiciele różnych kościołów i wszyscy oni uczestniczą w obrzędzie chrztu, tak więc wszyscy, niezależnie od przynależności kościelnej podchodzą i czynią znak krzyża na czołach kandydatów do chrztu.

Zwyczaj obecny na pogrzebie polega na pokropieniu trumny również przez wszystkich obecnych w kościele. Tutaj też chciałbym zaznaczyć, że w pogrzebach uczestniczy cała wioska. Na czas pogrzebu urzędy, szkoły i sklepy w wiosce są zamknięte, a kościół jest pełen jak na Pasterce. Na zakończenie, gdy przed wyprowadzeniem trumny kapłan kropi ją wodą święconą wszyscy, którzy są w kościele, znów podchodzą i również kropidłem święcą trumnę. Jest to również swego rodzaju pożegnanie wspólnoty z jednym z jej członków.

O. Daniel Szwarz OMI

Eskimosi Inuit, północna Kanada

Literatura

1. BARNEY G., *The Supracultural and the Cultural: Implications for Frontier Missions*, w: *The Gospel and Frontier Peoples*, Pasadena 1973.
2. BURZAWA W., *Rola „Bikmana” w procesie inkulturacji w Papui Nowej Gwinei*, Rzym 1998.
3. GAJDA J., *Inkulturation chrześcijańska w Zambii*, Warszawa 2000.
4. JASZCZUK R., *Ewangelizacja kultur i inkulturation Ewangelii w świetle dokumentu końcowego IV Konferencji Generalnej Episkopatu Latinoamerykańskiego i posynodalnej adhortacji apostołskiej Jana Pawła II „Ecclesia in America”*, Warszawa 2012.
5. KAPROŃ Kasper M., *Współczesna inkulturation w liturgii w kontekście doświadczenia Kościoła Pierwszego Tysiąclecia*, „Anamnesis”, nr 68, s. 91-102.
6. KLUJ W., *Kształtowanie się podstawowych tekstów wiary w języku malgaskim*, Warszawa 2013.
7. KRYNICKIA., *Ryt zairski*, „Wieczernik” 186(2012).
8. MASSON J., *L'Église ouverte sur le monde*, „Nouvelle Revue Théologique” 10(1962), nr 84, s. 1032-1043.
9. MISIOROWSKI M., *Ewangelizacja inkulturacyjna Baka w Kamerunie Wschodnim*, Gniezno 2014.
10. NADOLSKI B., *Ryt zairski – przykład liturgii kontekstualnej*, „Studia Theologica Varsoviensia” 36(1998), nr 2, s. 169–175.
11. RÓŻAŃSKI J., *Inkulturation Kościoła wśród ludów Środkowego Sudanu*, Poznań 2004.
12. RÓŻAŃSKI J., *Wokół koncepcji inkulturationi*, Warszawa 2008.
13. SZYSZKA T., *Muzyka i śpiew jako środek ewangelizacji kolumbijskich Indian na przykładzie jezuickiej doktryny Fontibón*, w: AUTORZY RÓŻNI, *Misje i religie*, Górna Grupa 2014, s. 141–159.
14. SZYSZKA T., *Teologia misyjna świętego Łukasza*, w: FAŚ L. (red.) *Biblia a misje*, Pieniężno 2010, s. 253–276.
15. WUJEK B., ŚLIWKA E. (red.), *Inkulturation chrześcijaństwa w świecie*, Pieniężno 1999.

